

Utvecklingsplan för

OMLAND: FOLKTOMTEN

Visioner i norr 2

Vex - Umeå

2024-11-21

www.v-ex.se

Artspridningen är viktig för att upprätthålla den biologiska mångfalden i staden. En välfungerande och mångfaldsuppfyllande artspridning kräver sammansatta habitat från bäckbotten upp till trädkronorna. Det går inte att plocka russinen ur kakan och nöja sig med det lättaste och billigaste alternativet.

Ur inledningen i Naturskyddsföreningen i Umeå med omnejds remissvar på detaljplanen Tomtebo strand, 2020-08-18

OMLAND: FOLKTOMTEN

Sammanfattning

OMLAND är ett projekt som är en öppen fråga om framtidsstaden. Kärnan är en serie tester och undersökningar utifrån tesen att aktivt deltagande är en effekt av handlingsutrymme. Vi tror att social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet börjar i att man rotar sig; att man får möjlighet att vara med och forma sitt liv och sin plats. Vi tror att handlingsutrymmet går att skapa på många sätt.

Syftet med OMLAND är att fortsätta en diskussion om vad staden ska vara och hur vi kan utveckla mer dynamiska verktyg för framtidens planprocess. Vi har under arbetet med projektet sett hur gynnsamt det är att diskutera nya former för samspelet mellan det gemensamma och det enskilda. Vi har också tittat på historiska exempel. Hur kan kommunen använda sin mark i syfte att stärka aktivt deltagande i stadsbyggande, medborgar- och brukardriven stadsutveckling? Hur kan det kollektiva samspela med enskilda viljor? Hur kan nya modeller utvärderas praktiskt?

Vi föreslår följande utvecklingspunkter för en utökad och fördjupad diskussion:

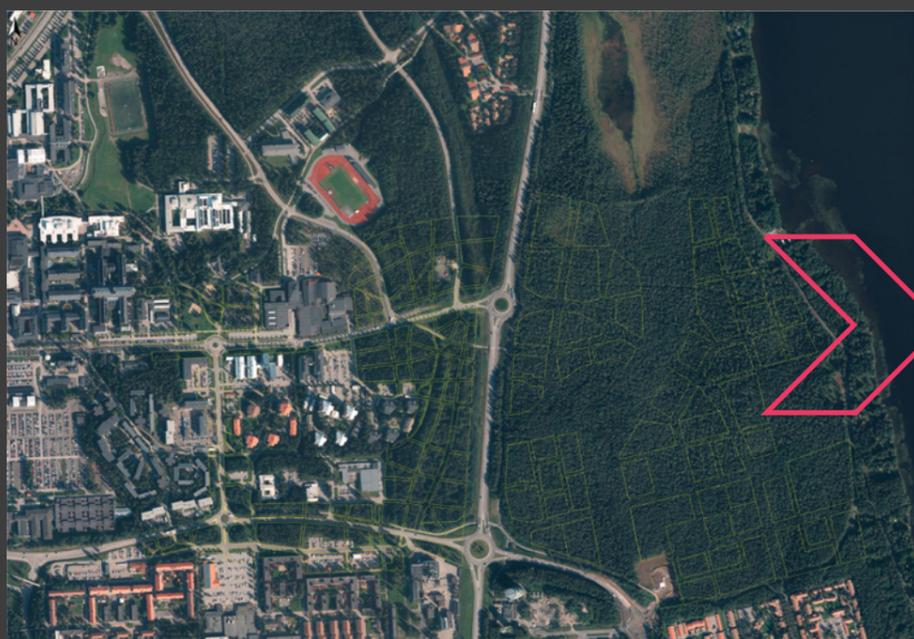
Steg 1. UTREDNING. Mark och demokrati. Vidareutveckling av idén om alternativa sätt att distribuera mark ("Folktomten") tillsammans med kommunen och samverkansgruppen samt andra intresserade. Diskussioner och utredning av tänkbara avtal, markanvisningsmodeller och upplåtelseformer. Väcka intresse och etablera nätverk och inleda dialog med möjliga deltagare t ex byggemenskaper. Hur kan utrymmen skapas och mark beredas för nya typologier? Kan vi testa att hitta en form för lokalt markägande eller speciell nyttjanderätt? Kan kommunen behålla en del av sin mark för allmänna ändamål? Hur kan småskaligt exploaterande slå rot? Hur kan planprocess, nyttjanderätt och brukande se ut i framtiden?

Steg 2. EXPERIMENTZON. Konkret test på plats genom utmarkerat kvarter för fullskaledemonstrationer. Installationer, event och värdskap. Hur kan vi stimulera aktivt engagemang i det framtida området? Hur kan vi väcka intresse för nya byggmetoder och samarbetsprocesser? Hur kan samtalet om framtida stadsbyggnad och lokal närvaro bli platsspecifikt?

Steg 3. KATALYSATOR. Utveckling och installation av en självförsörjande enhet ("Grundklump"). Ett startkit på en ny sorts egnahemsrörelse. Undersökning av möjligheter med off-gridutveckling i urbana miljöer. Hur kan kommunen - och städer i allmänhet - lära ut resursmedvetenhet och bereda för en folkrörelse runt omställd ekonomi?

Tomtebo strand är ett planområde för en ny stadsdel i Nydalaskogen öster om Umeå universitet. Stadsdelen ska utvecklas under 30 år och innehålla 3000 bostäder, service och verksamheter. Stadsdelen har höga ambitioner och anspråk runt hållbarhet. Stadsdelen ligger utanför den nyligen utflyttade E4:an och påminner i mycket om andra lite inåtvända och storskaliga områden som karakteriserar Umeå.

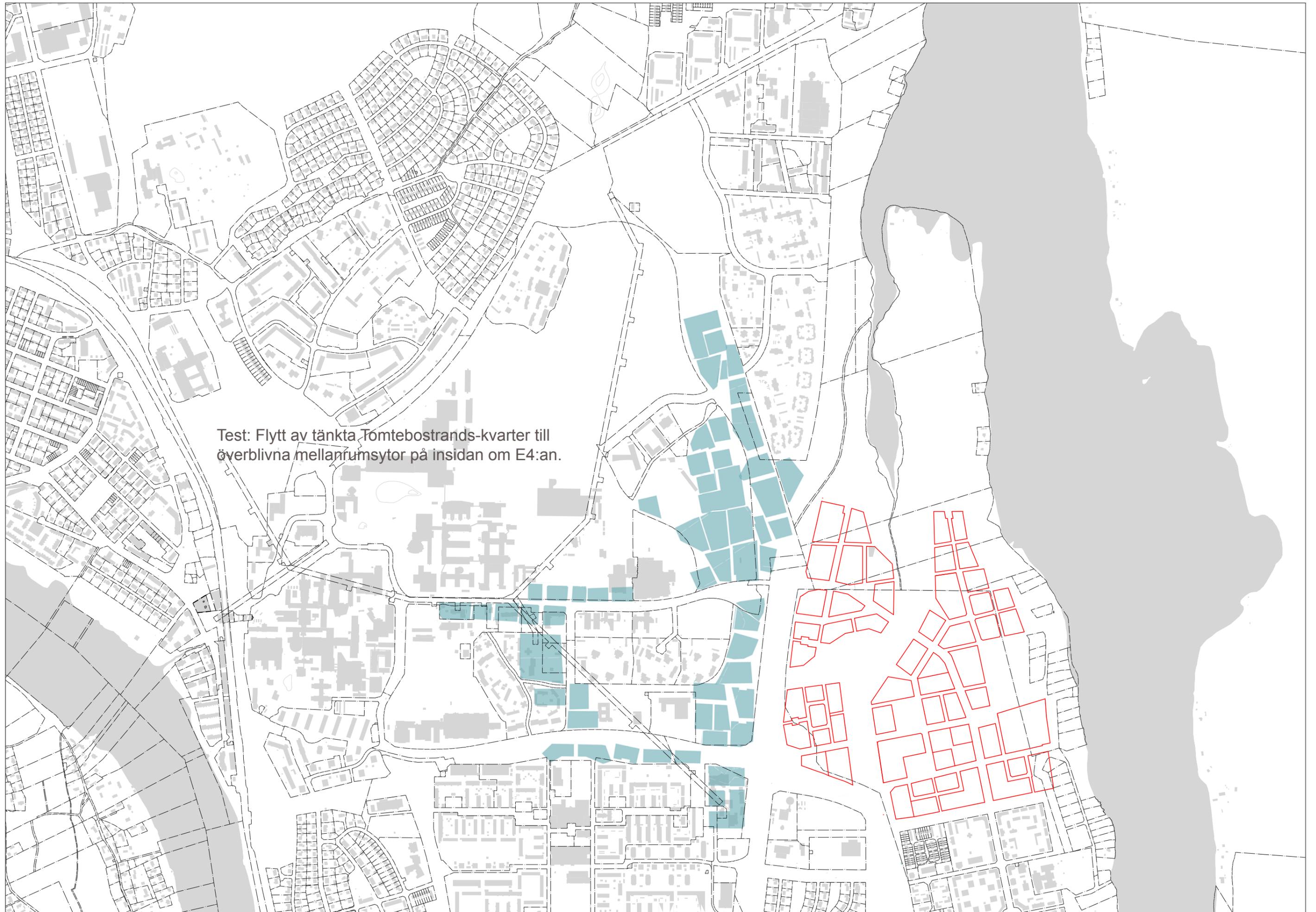

Är det möjligt att använda de mellanrumstytter som har skapats av det storskaliga och biltillvända planerandet? Är det möjligt att hitta bryggor som länkar det nya området till den befintliga stadsstrukturen? Är det möjligt att bebygga okänsliga restytter före Nydalaskogen med sina höga naturvärden? Kan vi serva naturen, istället för att förvänta oss att naturen skall serva oss? Är det möjligt att använda bebyggelsestrukturen för att minska E4:ans barriäreffekt? Vad finns det för möjligheter att inympa nya idéer och metoder i den antagna planen? Hur kan vi stimulera ett aktivt deltagande?

Kan "universitetsstaden" prioriteras och växa ihop med de första etapperna av Tomtebo strand? Kan de kvarteren innehålla fler och mer lokala byggherrar? Kan utbyggnaden av Tomtebo strand ske långsammare så delar av naturområdet kan finnas kvar längre in i framtiden?

Vad är det vi letar efter i framtidens stad? Vad kan göra den "hållbar"? Vi tror att det är de som bor i den. Vi tror att delaktighet och handlingsutrymme är nycklar för social hållbarhet, till ett kliv in i en omställd ekonomi. Vi tror att det är en kultur som går att odla och projektet syftar till att på olika sätt skapa grogrund för det.

Test: Flytt av tänkta Tomtebostrands-kvarter till
överblivna mellanrumssytor på insidan om E4:an.

Ett land, en region, en stad, ett kvarter, en generation - vem ska bygga vems samhälle?

Vår uppgift är att ta ett stort perspektiv, att arbeta långsiktigt

Sammanhanget är hela Umeå

Mottagare av projektet är Umeås invånare nu och sen

Marken är stadens viktigaste resurs, lika viktig som invånarna

Vad är visioner? Visioner är fantasier, visioner är öppna.

Stadsdelar mindre intressant än mötena dem emellan - övergångar, sekvenser, nätverk

Områden är sällan avgränsade öar - det finns ett före, ett efter och ett runtomkring

Öppna och tillgängliga strukturer gynnar kreativitet och initiativ

För att kunna delta behövs platser och handlingsutrymme

"Vild, tam eller mittemellan – bortom vår techno-trans"

Föreställning/ Förvandling / det som rör sig
Jag koncentrerar mig på mellanrum, på
det mer-än-mänskliga
Det vilda, det andliga
Spöken som går igen, minnen som
seglar förbi
Det som finns men inte syns.
Trumma, trumma, hinnan, hinna
Efterklang Fantomsmärta Fantomkänsla
Transponering,
Transformationer Det andra levande
Det rörliga, ständigt formande
De osynliga – förbryllande – osalig/salig
ande rörelse, resurs, revor
folkto, föreställningar, att föreställa sig,
picture this, imagine

Platser för återhämtning – om inte hit, vart
ska vi då gå?
Hur motverka (eller komplettera) de döda
hårdgjorda ytorna?
Hur behålla mångfalden, Hur låta vildheten
ta över, hur låta det organiskt få framväxa?
Hur såg landskapet ut förr?
Sedimenten, lagren, inlandsisen, var låg
det, hur såg det ut?
Innan oss? Innan exploateringsivern
började gläfsa i vår rumpor?

*"Många av oss idag förstör inte livets
balans utifrån illvilja. Vi gör det istället
drivna av omedvetna krafter, vi har
försatt oss i en konsumistisk ovala, i en
teknologisk trans, vi har slutat lyssna till
naturens röster."*

rhizome

NOUEN BOTANY

noun: **rhizome**; plural noun: **rhizomes**
a continuously growing horizontal underground stem which puts out lateral shoots and adventitious roots at intervals.

rhizome (philosophy)

A rhizome is a concept in post-structuralism describing a nonlinear network. It appears in the work of French theorists Deleuze and Guattari, who used the term in their book *A Thousand Plateaus* to refer to networks that establish "connections between semiotic chains, organizations of power, and circumstances relative to the arts, sciences and social struggles" with no apparent order or coherency. A rhizome is purely a network of multiplicities that are not arborescent (tree-like, or hierarchical, e.g. the idea of hypertext in literary theory) with properties similar to lattices. Deleuze referred to it as extending from his concept of an "Image of thought" that he had previously discussed in *Difference and Repetition*.

As a mode of knowledge and model for society Deleuze and Guattari use the terms "rhizome" and "rhizomatic" (from Ancient Greek, *rhizoma*, "mass of roots") to describe a network that "connects any point to any other point". In *A Thousand Plateaus*, they place it in opposition to an arborescent (hierarchical, tree-like) use of concepts, which works with dualist categories and binary choices. This is not a meaningful opposition in botany: both rhizomatic and aerial plant tissues exhibit largely the same pattern of branching and division, and differ instead in their internal structure and function within the plant. A rhizome works with planar and trans-species connections, while an arborescent model works with vertical and linear connections. Their use of the "rhizome and the wasp" is taken from the biological concept of mutualism, in which two different species interact together to form a multiplicity (i.e. a unity that is multiple in itself). Horizontal and horizontal gene transfer are also rhizomatic in this sense.

Rather than narrative history and culture, the rhizome presents history and culture as a map or wide array of attractions and influences with no specific origin or genesis, for a "rhizome has no beginning or end; it is always in the middle, between things, interweaving, intermezzo." The planar movement of the rhizome resists chronology and organization, instead favoring a nomadic system of growth and propagation.

In a rhizome, "culture spreads like the surface of a body of water, spreading toward available spaces or trickling downwards towards new spaces through fissures and gaps, eroding what is in its way. The surface can be interrupted and moved, but these disturbances leave no trace, as the water is charged with pressure and potential to always seek its equilibrium, and thereby establish smooth space.

RÖSTECHRÖTTER

SÖKANDE EFTER FÖRSVUNNA RUM RÖSTER SJÄLVBILD

Sen Gustav Rosén lämnade Länssecllingelstet/Umåe gamla fångelse 1916 efter att ha suttit tre månader för årekränkning av landsfiskalen (och möttes av 2000 jublande punker) har Umåes utveckling inte stannat upp för en sekund.

Det känns som att jag själv bott i flera olika Umåe: barndomens folkande på föräldrarnas inom föreningslivet och idrottsrörelsens Umåe i första hälften av åttioalet, sedan gråströskulturens Umåe i skarven 89/90, då jag såg band på otaliga ungdomsgårdar, gick på Filmfestival och Jazzfestival och engångsfestivaler som storsångsten *Creo* då programledare från TV presenterade lokala förmågor på Umeå Folkeks vis alla scener.

Under nittioalet gjorde svensk undergroundmusik framsteg inom alla nya gener och långt innan de större festivalerna överhuvudtaget bokade artister från underjorden gjorde vi en festival på klacken på Teg med otaliga ställbande punk, indie och metalband. Det fanns inget liknande i hela landet.

Umåe är den driftigaste staden i Sverige.

Det byggs hysteriskt i Umåe nu, skriver den journalisten Po Tithöim, och han antyder att Umåe med sitt kommer påminna mer om en förstad till Stockholm än en norrländsk stad med egen identitet. Han är inte ensam om att varna för Umåe komms fixering vid tillväxt: sedan 1965, då universitetet slog upp dörrarna, har Umåe fördubblat sin befolkning och målet är satt på 200 000 invånare.

Det kan inte komma ovanifrån och ned.

Norlands naturliga huvudstad behöver visioner, och inte visioner tagna ur luften (från amerikanska stadsforskare) utan visioner med koppling till, rötter i, stadens väldigt rika gråströskulturs- och målföreträdare-myllor. Är det närliggande som är Umåe så är det "gör det själv", det finns en låga i staden vars rötter det inte är helt lätt att spåra. Man kan titta på moderna framgångssagor som mjukvaruforetaget Toontrack som startade som en hobby i musikstudion Garageland vid korsningen Ek-an och Storgatan, då Mattias Eklund satte sig och klippte flera hundratals ljudfiler manuellt, en för de flesta otänkbara arbetsinsats, och skapade en världsländande trummkuskars som nu går att köpa i varje världsdel på jorderklotet och som skapat jobb för otaliga programerare. Det som skapade Toontracks särställning var en inställning – "om man bara lägger manken till så kan man göra vad som helst" – som motiverade Mattias och hans gängrar att sätta hörsan skyhögt för ljudkvaliteten man ville leverera, de jobbade helt enkelt hårdare än konkurrenterna.

Man kan titta på humorgruppen Klungan som hösten 2003 rivstartade sin gåring genom att varannan vecka presentera en helt ny föreställning på Lilla Teatern i Umåe, en helt oövertyglig arbetsinsats, och på det viset renodla en stil och en humor som snart ledde dem till Sveriges största scener, till

sveriges radio och tv, vinterprat, och till att Gösta Ekman en kväll dök upp backstage och svärmade över av beundran för deras besynnerliga humorkonst.

En stad är nåt man äriver, man styr inte var man räkar hamna, och när man gör sitt är det någon annans tur att bearbeta materialet med vilket man skapade sina sammanhang. Genom historien, närhelst människor samlats på en plats, har det uppstått kultur. Ingen enskild person skapar den här kulturen, den uppstår som ett svar på en yttre påverkan eller bristen på densamma. Vi andas, vi skriver, vi tar en promenad när vi behöver rensa tankarna. Kulturen, utrymmet mellan de officiella, etablerade kanalerna, är livsviktiga för människans livskänsla och utveckling. Vem hade kunnat ana vad det är Abberget på rådhusetorget skulle komma att betyda för generationen född på 70- och 80-talet? Mellan Saedens och Kulturpassagen, några hyllor av kall sten som var hjärtat i mitt Umåe under ungdomsåren. Sjänt går inte att förutspå, det bara sker, och precis som när man anlägger ett bostadsområde uppstår det utrymmen, leda i dialog på ett sätt som höjer talet för vad en bostadsområde kan förvänta sig av sin stad. En stad är inte en bebod hus på en lågda längs ett vattendrag, en medborgare är en medlem i ett förbund, det finns en översenskommelse mellan medborgaren och hennes representanter att mot en avgift ska representanterna underlätta, förbättra, tillgodose olika behov. Och det finns otaliga exempel i vår landsända där denna översenskommelse nödgats inbegripa endast de mest grundläggande behoven, där människans vilja att växa, att utmanas, att stimuleras av ens omgivning helt rationaliserats bort. Men nu pratar vi om Umåe, den med god marginal kaxigaste mellanstora staden i norra europa. Kan vi inte lämna över oss något mer än en del av vår kultur till de som kommer till oss i Enskede. Kan vi inte förverkliga Folklotmen (Umåelotmen)?

Jag tänker ibland på vad jag lämnat efter mig som en av de drivande krafterna i den hardcore-rörelse som starkt präglade Umåe under nittioalet, och sedan som musiker och kulturredare. Folkloreiserakivet samlade under 2010-talet in material som dokumenterade denna epok i Umåe, jag bidrog bland annat med 100 vhs-kassetter med ljudade konserter och tusentals foto. Jag har släppt några plattor och hjälpt influera en generation av unga, numera medelålders, Umeåbor med idén om hållbarhet, vegetarianism, solidaritet med satta osv. Jag onskar jag hade kunnat göra mer, som min norska till exempel. Min morsan har drivit en replokal under Charles Kiosk på Teg sen sommaren 1995. Fem rum i en lokal på 100 kvadratmeter hade hundratals band repat i 30 år. Sedan början av 00-talet har det ibland arrangerats konserter där internationella band men allt är väldigt inefficiellt och ljusskyggt. Jag har sett ett av mina favoritband från nittioalet där, ett quebeceriskband från Los Angeles. Det är lika gallet som det låter. Mahmoud som driver kiosken är gammal vän med min mamma och har inget emot verksamheten och grannarna vet att det är morsans grej och ringar henne och inte polisen om det leverer om något. Har du någon hört nåt mer om Umåe? Det är inte unga anarkister som röjer och leverer polisen och sen kommer polisen och kidsen röjer, utan en idealistiskt jäst medelklassers kvinna som ser till att det är tydst vid elva och att ingen somnat på

en soffa i något hörn. Morsan kommer från en liten by utanför stan, hon har ingen utbildning vid sidan grundskolan och har jobbat med barn i hela sitt liv. Hon är politiskt oberoende och inte särskilt intresserad av teori och det hon kallar "okyn-nestänkande". Man gör saker, man pratar inte en massa. Ungdomarna behövde en replokal så hon ringde hyresvärden och frågade, om vecka senare började vi bygga där nere och nu trettio år senare har inte bara otaliga band repat inför otaliga turner eller skrivit låtar till otaliga album (dåribland *Deportees*, *Cult of Luna*, *Refused*, *Hurule*, *Ashinardo m.B*) På spelat varit och filmat i replokalen utan också franska dokumentärfilmare, regissörer i den svt-deckare och Kulturmyletarna. Men nu är tomten såld, allt ska rivas även om det kommer dröja några år, men denna kulturella mötpunkt, denna besynnerliga skärningspunkt mellan den etablerade och det underjordiska, ska rivas på historiens sögghög. I sin essä om den klassiska dansbansens Erikslund på Haga, skriver Gunnar Balgård:

"...när Jay Jay Johnsons kvintett 1957 besökte Erikslund så var det kulmen i folkparkernas epok i allas avseenden. Nästan ingen dansade. Vi som stod framför scenen kände oss delaktiga i världens utvecklingen, som en del av förutspun, utvalda och ändaktiga i den nordliga sommarnatten.

Det måste nog vara så att varje generation behåller rätten att bestämma över sina egna nöjesystem. Denna folkskap gjorde inte försök att inte ens hänga med in i Beatles-epoken. Den grundliga upprustning som blivit nödvändig, sedan alla träbyggnader försöllits under mer än en mansålder, blev aldrig beslutad, allt förföll och revs bort. Rörelsen Folkeks Park trodde inte längre på sig själv. Äv jazzens folkpark återstår två porllinsknoppar i ett träd.

Hade dansbansn stått på Södermalm i stlm hade den kanske överlevt, eller åtminstone förlänats en plakkett och egna kapitel i de otaliga böcker som skrivits och fortsätter skrivas om huvudstadens arbetsrättssedel. I Umåe begravur i det förlutina under höghusetell och de monument till den globala medelklassen som Tomtebo och Umedalen representerar.

Det var mins smala lyckta att födas på Västteg. Som svärmusikliten, Galaxen, Nasty Music, Profitatern, Grotteatern, Skuggteatern, Umåe Hardcore records och fanzine. Allt det som formade mig är gråströsinstitutiv, en förbluffande mängd sådana, av förbluffande kvalitet i verkshöjd. Dessa fenomen har nått långt utanför kommungränsen, långt utanför landets gränser, ett aktuellt exempel: när Sveriges statsminister ryss var på statsbesök i Chile gav han president Gabriel Boric Meshuggans "Chaosphere" LP i present. Det finns helt enkelt ingen märklåt för vad de gemene Umåebor kan göra med en liten markplåt, några kompisar och en helt osannolik gör det själv-ända.

Umåe har gått ryktligt, vi är många som i vår konstnärliga verksamhet också idellt verkat för stadens bästa. Man brukade ta betalt för att spela i andra städer men hemma spelade man gratis.

Jag har fått det förklarar av en krögare i stan att det fanns efterlämnare från nykterhetsrörelsen i kommunfullmäktige så långt fram som på 00-talet och att det var därför alkohollist-stånden var så få i Umåe. Jag vet inte om det stämmer, men i en period - från slutet av nittioalet tills 2004 då Jonas Sven-din och Fredrik Fagerlund öppnade rockklubben Schafarska - hade vi blivande kulturarbetare (unga musiker, författare, skådespelare, aktivister osv) ingensratts att mötas, verka, dricka och samtala. Källaren Kamenskis fylde lite av tomrummet, de få gånger de hade öppet och under veckorna var ölen på Havans bilig nog för oss proletärer, men annars var det dött. Som vanligt i Umåe tog vi saken i egna händer. Många var gångeta man hade spelningar i replokalen eller helt enkelt i en lägenhet under en fest. Jag såg ibland nyktervina påser på Teaternmagasinet som det inte annonseras för, smacket gick på stan bara och så gick man och såg teater för tjugo kronor eller mindre. Humorgruppen Klungan startade så, under namnet Plan B, med en föreställningen nere på Hamngasinet om ett punkband från Umåe som såll igenom och här grammarisk skeddes sommaren 2000, då fyra olika kompisgång, oberoende av varandra bestämde sig för att arrangera festivaler i Umåe utan tillstånd. Jag och mina vänner hyrde dieselagregat och tog med musikutrustning, högtalarlänkning och skivspelare upp på Hamnsberget en fredagkväll i Juni. Några kompisar visste om festen och innan midnatt var vi 80 pers som dansade till engelsk klubbmusik med utsköt över hela staden. Nåsta kväll var vi en bra bit över hundra personer. Ett annat gång drog ihop en hel tvådagarsfestival i i20-skogen med ca 20 artister, målförslagna och i.o.m tomblå, därtäckning och andra aktiviteter. Samma sommar smälde några vänner upp en liten scen i Vänersparken och fyra-fem akter spelade i eftermiddagsolen. Det fjärde gänget höll till nere vid älven ett par hundra meter från småbåtshamnen, ett klezmerband spelade live och sen var det djs hela natten, bland jamaikansk dansmusik. Man kunde köpa vegetarisk gryta för tio kronor. Jag minns att jag och några vänner knallade hem framomt sex-tiden på morgonen. Dessa improviserade festivaler gick av stapeln då och då under några sommarhalor i början av 00-talet och några av mina finaste minnen av Umåe är från dessa fester. Det är svårt att hitta en motsvarighet till denna febril, ideella, märkligt välordnade och välmenande aktivitet i andra svenska städer. Ingen inblandad tjänande en slant, ingen äverkan skedd, jag kan inte minnas att någon skadades eller att någon utrustning gick sönder. Vid flera tillfällen dök polisen upp, såg sig omkring och pratade med någon om ett av ansvariga måste ståda upp efter sig, vilket de alltid gjorde. Vid de fester jag själv ordnade minns jag att vi återkom nästa dags förmiddag och då hade någon deltagande redan stått efter oss. Man tyckte att det här var gynnigt och skämts främjas så man tog hand om efterarbetet helt anonymt. För mig är detta Umåe, det skulle så lätt kunna spåra ur, det BORDE spåra ur. Det det dracks och togs säkerligen en och annan substans, men nej, alla kavalde upp ärmarna och höga i och man kunde lugnt förslåta med sin egentligen helt otaliga verkssamhet. Konstnären Krutbe Westers förstå verk var en dokumentär om fenomenet som producerades med hjälp av Film i Västerbotten med titeln "Istället för Revolution". Det finns helt enkelt ingen märklåt för vad de gemene Umåebor kan göra med en liten markplåt, några kompisar och en helt osannolik gör det själv-ända.

Team VEX har bildats, vi sammanfatta våra olika arbetskulturer och metoder möts. Det är oerhört utvecklande och våra olika kompetenser skapar synergi. Men Tomtebostrand som projekt och kommunens förvaltningar var visst betydligt mer låst än vad vi hade kunnat tro på utlysningen. Vi dimper ner, när förändringar har kommit hit. Som skulle kunna skapa spänning och intresse. Det blir ett andningshål, en ny möjlighet, mellanrum, en passus mellan då nu och sen, en passage. Eller varför inte en fot i dörren? Vi behöver stoppa in foten. Vi behöver säga att kejsaren är naken? Vi behöver prata om elefanten i rummet. Hur vill vi vad har vi förmåga att föreställa oss? Hur vill vi att en stad skall vara? Sedimenten, lagren, inlandsisen, var låg det, hur såg det ut? Innan oss? Innan exploateringsivern började gläsa i vår rumpor? Varför, så kommer människan här och anlägger en ja-motorgår. Gott så, men inte skall väl man göra mer misstag. Jo, vi har bort denna skugg med sitt välmående ekosystem, som trots vägen klarat sig bra.

Platser för återhämtning – om inte hit, vart ska vi då gå? Hur motvika (eller komplettera) de döda härdogrda ytor? Hur behålla mångfalden, Hur låta vilddheten ta över, hur låta det organiskt få framväxa?

Vilken typ av stad har vi förmåga att föreställa oss? Hur vill vi att en stad skall vara? Vilken typ av liv vill vi skapa i våra städer? Det är självklart lockande att vara positiv och tycka som "alla andra", "acceptera läget" (att skogen skall bort, kommersiella krafter skall byta sig om denna gröna stadstid, antarna och de poetiska monumentala konstverk som kan stå för sig själva. Men det känns inte som att det är därför vi blivit inbjudna att jobba med detta. Jag är djupt engagerad i att se till de långsamma rörelserna över tid och hur mycket kraft och initiativförmåga som var och en av oss medborgare besitter.

FANTOMSMÄRTA - RESURSER ANTAR NYA FORMER, ORGANISKT OCH ÖVER TID Ta hand om det ökända

Monolit -> Guldklump -> Björnkump -> Ett för

Nåt sveper över, en doft som slingrar sig kring. Som åvner som dansar på ången

KONKRETA RÖRELSER/ IDÉER

• Lysna på skogen. Porträtter skogen som den är förstå vad olika organism, djur och växter som lever där idag, hur den är beskaffad, och hur den kan finnas kvar på ett eller annat sätt i framtiden.)

• Sättas in rötter från kunnsiga, biologier mff, om naturens

"Vild, tam eller mittemellan – bortom vår techno-trans" Asa reflekterar "Många av oss idag förstör inte livets balans utifrån livlilja. Vi gör det istället durnar av omedvetna krafter, vi har fört oss i en konsumistisk dvala, i en teknologisk trans, vi har slutat lyssna till naturens röster."

Ur boken "Jordens anda – om nordisk naturreligion" av Henrik Hallgren

Varje dag förändras vi, celler dör och uppstår. Livsrytmen rullar på bra, till någon form av störning uppstår. Efter det blir det nästan som först men aldrig detsamma, och det kan ta tid. Alldeles nära universitet och sjukhusområdet strax utanför centrala Umåe, på andra sidan Ek-an ligger ett naturområde. Om det inte före för det brutala dånret från motorvägens trafik är det som att leva i en sagans värld. Det är ett större skogspari med en åk och en större myr och våtmark som sträcker ut sig noröver. Går du rakt igenom skogen kommer du fram till Nydalssjön. Området används flitigt för rekreation och friluftsliv, det ligger passande nära för de som bor i Åkshem, Tomtebo och Mariehem. Växter, svampar och träd byr sig inte om ljudet, och de frodas frist på platsen. De har ett väl utvecklat samarbete sinsemellan, som byggs upp under århundraden och utgör idag ett stadigt biologiskt mångfald. Här skall Tomtebostrand byggas.

Ur boken "Jordens anda – om nordisk naturreligion" av Henrik Hallgren

Varför visade inte kommunen oss Naturskyddsforeningens utföriga kommentarer kring byggnaderna? Är inte det väldigt oohärbart socialt att utelämma viktig information? Enligt utredningen från Callum AB och remiss svaret från Naturskyddsforeningen är det tydliga protester kring projektets placering som helhet. Det är klargörande och mycket grundliga analyser som gjorts och små konstverk i

en dag i framtiden kommer våra barnbarns barn. Varför byggde det inte bara över vägen? Varför förtojd om inte diesel och bensin helt kring staden? Varför tog vi bort en av våra bevisats största vinst i kolnialing, i form av träden och den ekologi som samspejar på

invevärare och liv Tre stegs förvandling/förvaltning: 1) Workshop/ deep listening på platsen i stort, kolla vad det finns för resurser i materialväg, samt vilka som skulle vilja vara med på byggande av skulpturer i (ur och skur) 2) Workshop bygge av skulpturer/ väsen + tyst retreat 3) Kombinerar med seminarium med inbjudna gäster som Henrik Hallgren (författare och lärare ibland annat ekologiologi), och SLU professor om Skogens Värden, samt kunnsig om Folkmirren.

Ur boken "Jordens anda – om nordisk naturreligion" av Henrik Hallgren

Arbeta med platsens material (att göra själva samt med deltagare) Säsom värdighet/virke/timmer, sten, ytor av mossor mm, som kommer ur avverkningen av platsen. Inspirerat av Land art och att använda små och lokala resurser. Skapa skulpturer i form av timmer, men som ligger på ett annat sätt, så att det är tydligt ett speciellt tilltal. Bygga strukturer utifrån vilka dessa kan staplas, så att de ligger och består över längre tid. Låta dem ta gestalt organiskt växa fram, utifrån olika trätter i vär.

Ur boken "Jordens anda – om nordisk naturreligion" av Henrik Hallgren

Om inte motorvägen byggas över, så skall vi skapa högar som kan bilda ljudväggar, av ris och markmaterial. Skapa skulpturer i abstrakta och sagolika former, men endast använda naturliga material som naturen kan ta hand om själv. Om inte motorvägen byggas över, så skall vi skapa högar som kan bilda ljudväggar, av ris och markmaterial. Skapa skulpturer i abstrakta och sagolika former, men endast använda naturliga material som naturen kan ta hand om själv. Om inte motorvägen byggas över, så skall vi skapa högar som kan bilda ljudväggar, av ris och markmaterial. Skapa skulpturer i abstrakta och sagolika former, men endast använda naturliga material som naturen kan ta hand om själv.

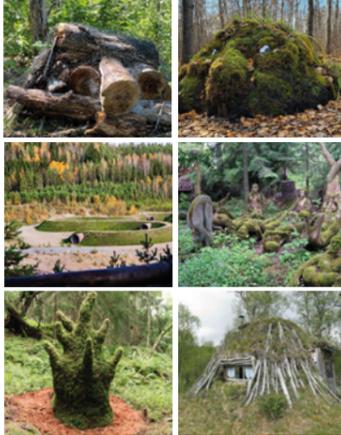
Skapa skulpturer i abstrakta och sagolika former, men endast använda naturliga material som naturen kan ta hand om själv. Om inte motorvägen byggas över, så skall vi skapa högar som kan bilda ljudväggar, av ris och markmaterial. Skapa skulpturer i abstrakta och sagolika former, men endast använda naturliga material som naturen kan ta hand om själv.

Yttrande gällande Tomtebo strand. 2 september, 2020 Umeå 2023-08-18

Naturskyddsforeningen i Umeå med omedjgå remissvar på detaljplan Tomtebo strand

Naturskyddsforeningen i Umeå med omedjgå ser positiv på kommunens satsning på medborgardialog och fokus på hållbarhet i samband med detaljplaneringen för området Tomtebo strand. Vi anser dock att begreppet "hållbarhet" utvärtnas i planhandlingarna.

Vi anser att detaljplanen inte tar tillräcklig hänsyn till den ekologiska hållbarheten, dvs. bevarandet av den biologiska mångfalden och ekosystemens funktioner i skivna planområden. Det försvårar också ansvarv möjligheten för växter och djur att sprida sig länge stadens viktigaaste "gröna korridor" mellan Stadsliden och Nydalssjön. Artspredningen är viktig för att upprätthålla den biologiska mångfalden i staden. En vältutgerande och mångfaldsöppnande artspredning kräver sammansatta habitat från bakskotten upp till trädskronorna. Det går inte att plocka russinvar ur kakan och nöja sig med det lättaste och billigaste alternativet. Ett skubbkärt svee i framtiden vara den värdefulla korridoren mellan älven och Nydalssjön så måste alla vandringshindrar åtgärdas, en del trummar bytas, gallrar plockas bort mm. Då finns livsmöjligheter för de bottenlevande arterna att vandra fritt. Därför måste strandzonen vara intakt, så att sandlar, snäckor, svampar och växter med mera har fria vandringsvägar. Till sist måste den höga vegetationen vara så sammansatt så att insekter, snäckor och andra större avbrott tar sig utmed folken.

ALL MASSA ÄR KONSTANT (Ur ansökan) Startdatum 2025-01-01 Slutdatum 2026-12-30 Sammanfattning: Resultat Medvetandegrpa och omfördela lokala resurser. Skapa avtryck av tit och förgjallighet för att respirera till cirkulärhet och delaktighet i stadsbyggnadsprocesser. Sammanfattning Bakgrund I en nordlig svensk kommun ska ett större friluftsområde avvecklas för att ge plats åt ett nytt bostadsområde. Timret har ett pengavärde i projektbudgeten, men kan det få ett direkt värde såväl?

Presentationsform Projektet vill utmana samtda upplattningar om stadsutveckling, plats och permans genom ett konkret sammanhang. Genom att lyfta fram den specifika avverkningen i ett tydligt pågående exempel, vill vi genom ett direkt utformande av landskapet visa möjliga nya resurser för staden. Det sålsta frågor om våra gemensamma resurser, om sådana som sammanhang och om konsten att möta många vilor. 1. Dokumentärfilm. Arbetsformen kommer delvis ge presentationsformen, det vill säga den respons projektet får blir del av dess berättelse. Vi metod är att fördjupa dialog med kommun och lokala förvaltning/parkförvaltning. Som stöd använder vi skisser, ritningar, kartor och visualiseringar av vår installation. Diskussionerna och förhandlingarna dokumenteras i en film. 2. Installation. Den konkreta delen av projektet är en installation av timmerantering i anslutning till friluftsområdet. Välexponerat men användt mark som kommunen har rådighet över finns att tillgå. Installationens förändring är en del av underökningen/ verket och dokumenteras i film. 3. Föreläsning. Avverkningstexten. För att belysa avverkningen som en del av en omvandling vill vi placera in ett av våra verk som publik. Handlingen att avverka ett performance framför publik som vi förstärker med ljud och ljudteater förskådarplattor.

4. Inlägnadande av projekt som byggs av material. Dokumentation. Projektets mål är att etablera upplaget och kommunicera det tydligt och agera bas för nästa generation av installationer. Kommunen kommer kunna ställa mark till förfogande för installationer. Husbystor/ Land art/ lek och rekreation. 5. PS. Tank har ofta vi förläsnas, "fita" konstnärer och kreatörer förväntas komma in och hyppa upp och gulla till något, gentillera, eller green wash något som vi inte vet hur det inte kommer att användas. DS.

Innehåll Ett "planområde" är en ny bit stadt. Otta formuleras en idé om livet som ska placeras i området som en del av detaljplanerings vison. Det kan till exempel vara ett område som sammanhang kommer vara extra integrerad, mångfaldsrikt eller till och med kreaturlivet. Det är vanligt att man illustrerar de kommande utmaningar och skildrar olika livsformer som signalar hållbarhet, resurserverkenhet, modernitet och humanitet. Stadsutveckling är objekt för marknadsföring så många delar av livet idag. Men vem har egentligen möjlighet att uttrycka sig fritt i staden idag? Vi vill genom projektet diskutera staden som sammanhang och verkstad, snarare än som bild och vers i en omställning mot ett mer hållbart samhälle måste vi fråga oss vem som förorgar vem och varför. Lokala resurser: DIY-attityd och självförsörjning är pågående. Dele behövs kommunerna få upp gogen för att det välgäste är att bjuda in till medskapande i närmiljö.

Projektets kontext är ett specifikt planområde på omkring 50 ha i en mellanstad. Området som länge varit ett mycket välbesökt friluftsområde med äldre skog och vattendrag, ska nu avvecklas till omkring 80%. Det är kommunens mark, kommunens träd. Och kommunen är ju egentligen invånarna. Jordens massa är konstant, vi människor kan inte addera massa eller ta bort. Däremot kan vi omvandla till naturresurser, mångfaldsrikt eller till och med kreaturlivet. Det är vanligt att man illustrerar de kommande utmaningar och skildrar olika livsformer som signalar hållbarhet, resurserverkenhet, modernitet och humanitet. Stadsutveckling är objekt för marknadsföring så många delar av livet idag. Men vem har egentligen möjlighet att uttrycka sig fritt i staden idag? Vi vill genom projektet diskutera staden som sammanhang och verkstad, snarare än som bild och vers i en omställning mot ett mer hållbart samhälle måste vi fråga oss vem som förorgar vem och varför. Lokala resurser: DIY-attityd och självförsörjning är pågående. Dele behövs kommunerna få upp gogen för att det välgäste är att bjuda in till medskapande i närmiljö.

Avverkningen och utbyggnaden kommer ske etapvis under några års tid och vi känner att vi kan få gör för ett sånt här projekt hos den berörda kommunen om det finns anslag till driva det. Vi har ett bra kontaktnät för att få tag på användandet av material.

VAR MAXIMALT LOKAL

Det är i det fysiska rummet allting avgörs. Värna din plats, var på platsen, gräv där du står. Lokalt ägande, lokal förvaltning, ökat lokalt inflytande, självstyre. Det finns en Umeåanda som knyter oss till platsen. Alla platser borde vara mer inriktade på sin egen identitet.

SKALA NER EKONOMIER

Ett system av små ekonomier blir mer motståndskraftigt och stöttar det lokala sammanhanget. Krymp och förenkla baseekonomierna. Resiliens, mindre stress, ökat välmående, mer livskvalitet. Vi når en större global omställning genom mindre och mer lokal förbrukning av material och energi.

FÖRENKLA REGELVERK

Vem bestämmer hur staden ser ut och vad som är lämpligt? Byggande ska vara lockande, roligt och enkelt, staden ska välkomna och värda små initiativ, agera mentor. Omställningen och nedväxten behöver också hjälp att inte fastna i trög byråkrati. Fria uttryck, mer handlingsutrymme och fler möjligheter. Verksamhetsbeteckningarna formger i detalj hur någonting ska te sig, om trettio och hundratrettio år. Är det alltid viktigt att kontrollera och definiera det?

LÅT DET OKÄNDA GRO

Ge plats åt det vilda och odefinierade. Stad/ kommun behöver testa att släppa kontrollen och träna på att agera värd och inkubator istället för att formge själva. Slå ett slag för vilt växande. Våga släppa kontrollen, värda och agera värd istället för att diktera. Uppfostran istället för reglering.

ALLT UTGÅR FRÅN MARKEN

Marken är huvudresursen - all makt börjar med marken. Se all mark, respektera alla ytor, slösa inte med mellanytor. Resursmedvetenhet. Geometrisk rättvisa. Vem äger staden? Staden är markägandet. Innovativt kommunalt markanvändande Täthet, intensitet - stad. Intensivt, koncentrerat. Resurssnålt i sig, kortare avstånd, mer på samma yta, aktivera döda ytor. Odmjukhet inför marken som resurs - fördela den till många, använd hela ytan.

MULTIPLICERA VILJOR

Många små vägar in, många aktörer ger mångfald på riktig. Mångfald är inte en stil utan en effekt av socialt och ekonomiskt handlingsutrymme. Kulturell mångfald/ tolerans. Ju fler fasetter desto bättre. Bredda visionen, utöka paletten. Vad ska vi bygga, vem ska bestämma? - låt fler delta. Demokrati genom direkt påverkan och aktivt deltagande inte genom representation och konsensus. En stad behöver inte lägga alla ägg i samma korg. Fler byggherrar, fler uttryck.

PRODUCERA

Blanda funktioner i staden. Tillverkning i stad, lokala industrier. Låg omsättning. Motverka globalism. Kommer kanske bli impopulärt projekt men vore ett rimligt sätt att börja. Skatt på varor inte arbete.

ANVÄND TIDEN

Mellanrum i planprocessen kan vara 15 till 25 år, det är en hel barndom. Kanske behöver kommunens mark inte stå i träda. VAR LÅNGSAM. Låt andra vara långsamma. Att knyta an till en plats, bruka den, förädla den, tar tid. Mindre spinn, färre kWh, mer tid. Mindre saker, mer arbete. Stanna längre på samma plats, bygga längre på samma hem, lära känna fler av grannarna. Tålmod är svårt, men ju längre tid någonting får ta ju bättre kan man ta vara på alla resurser. För 300 år sedan tänkte man att nybyggda bostadshus skulle stå i minst 300 år. För hundra år sedan tänkte man att de skulle väl stå i ca 100 år. För 50 år sedan tänkte man att de bör klara sig i 50 år. Idag tänker man att de ska stå 35-45 år. Men kanske är alla byggnader redan byggda. Kanske handlar framtiden mest om att förvalta och bygga om?

ANLÄGG MINDRE

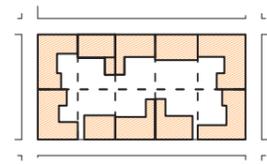
Gör inte omfattande infrastruktur utbyggnader. Sänkt standard och utspridd förvaltning. Underlätta för enskilda fastighetsägare.

MATERIALISERA

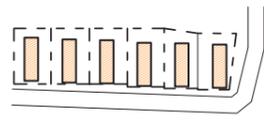
All massa är konstant. Se till nya byggmetoder. Massproduktion är mindre viktigt än återbruk i framtidens byggprocess. Lokala material, mindre fotavtryck, tydligare uttryck. Här intressant med en sorts bakåtsträvande. Träd som fälls på platsen kan omsättas på platsen. En ny ekonomi där andra parametrar gäller och ny syn på effektivitet. Brukaren har andra marginaler, andra urvalskriterier än hårt konkurrensutsatta underleverantörer i den vanliga byggekonomin. Anamma det digitala - skräddarsy.

DRÖM VIDARE

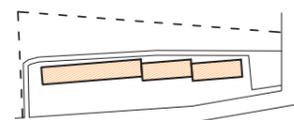
Människans uppfinningsriktighet är enorm, ha förtröstan. Framtiden kommer att vara annorlunda på nästan alla sätt. Bara om vi är i rörelse kan vi ändra riktning. Kulturellt trendbrott. I nedväxt behöver alla tänka om lite, ändra några vanor, vakna upp. Det är coolt att ta kontroll över sin situation. Odla morötter, skapa incitament för deltagande. Ge folk något. Givande och tagande, belöning, Samarbete. Stärka relationen mellan platsen och de som bor där. Mediasamhället och identitet.

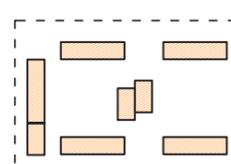
c:a 1900

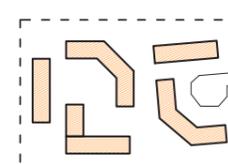
c:a 1930

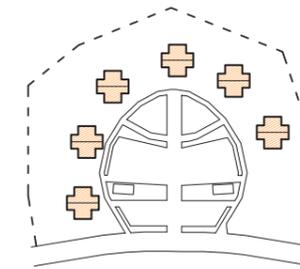
c:a 1940

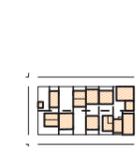
c:a 1965

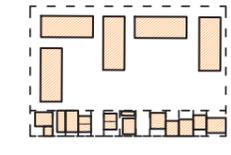
c:a 1980

c:a 2000

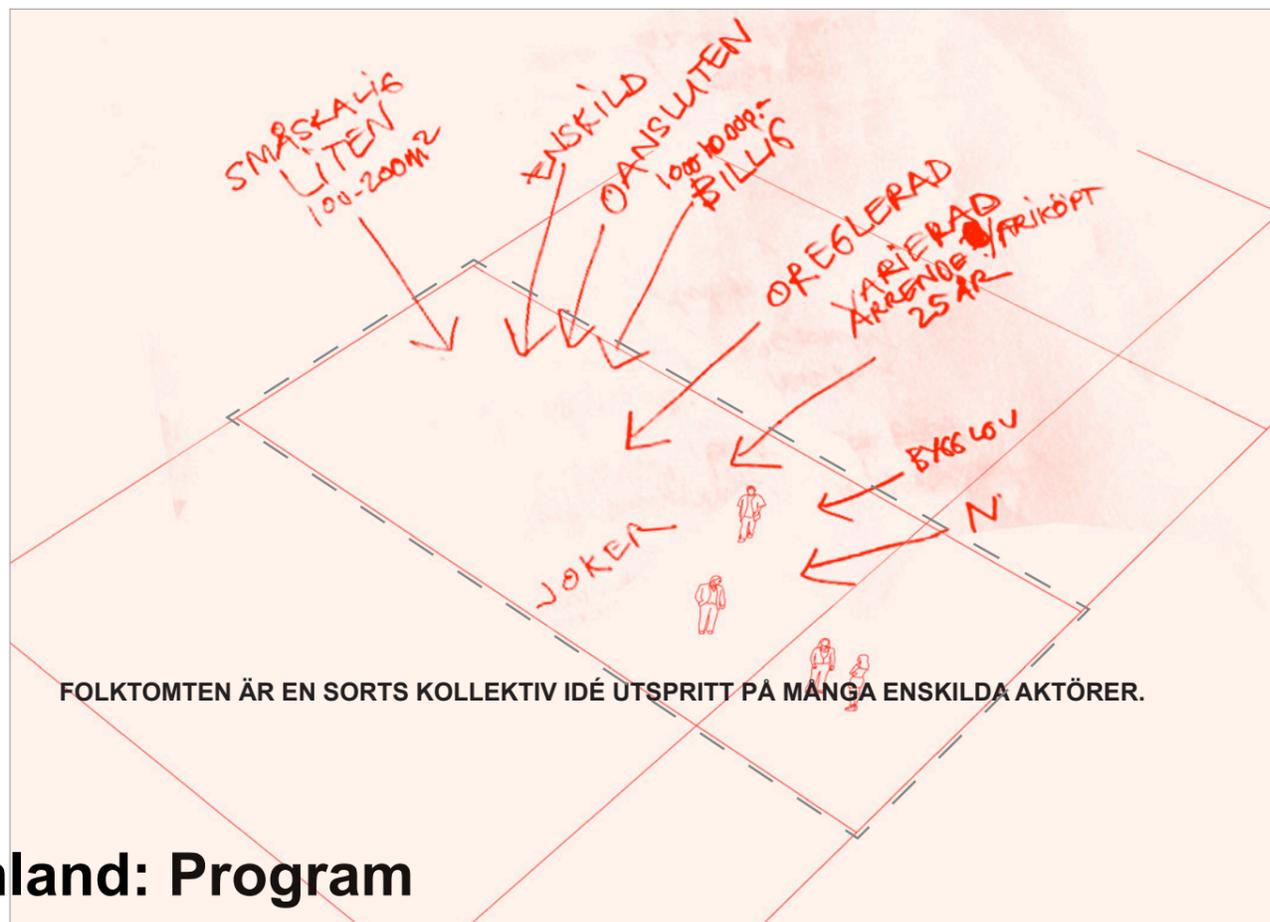
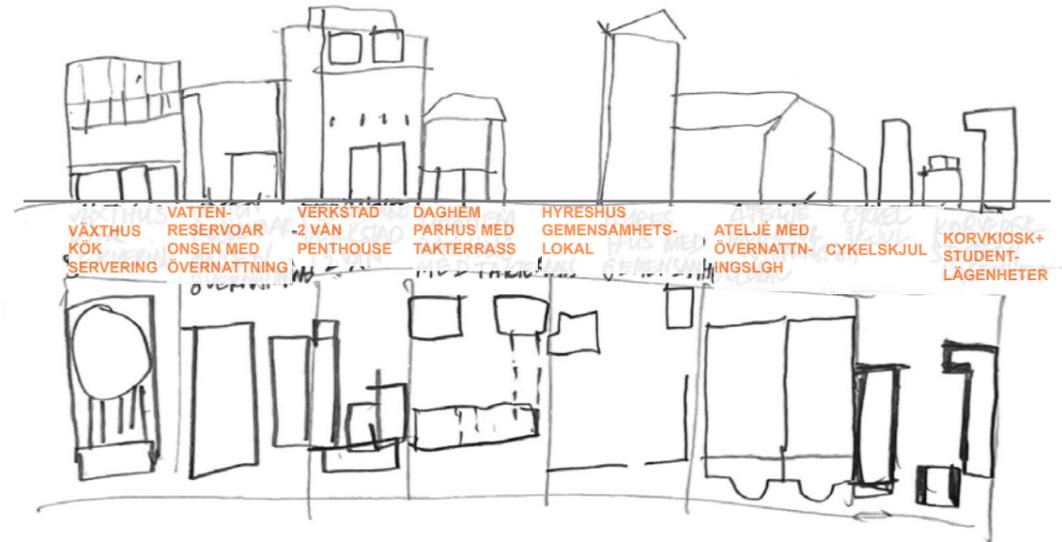
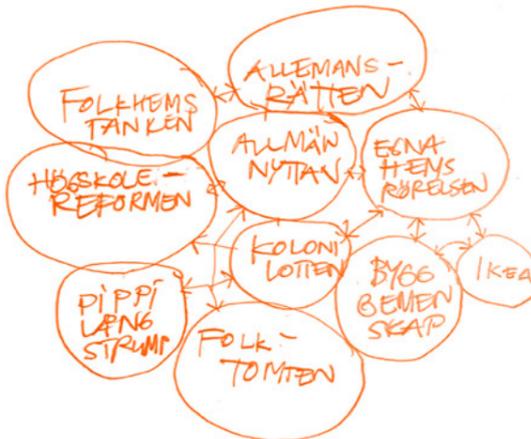

c:a 2020, folktomt

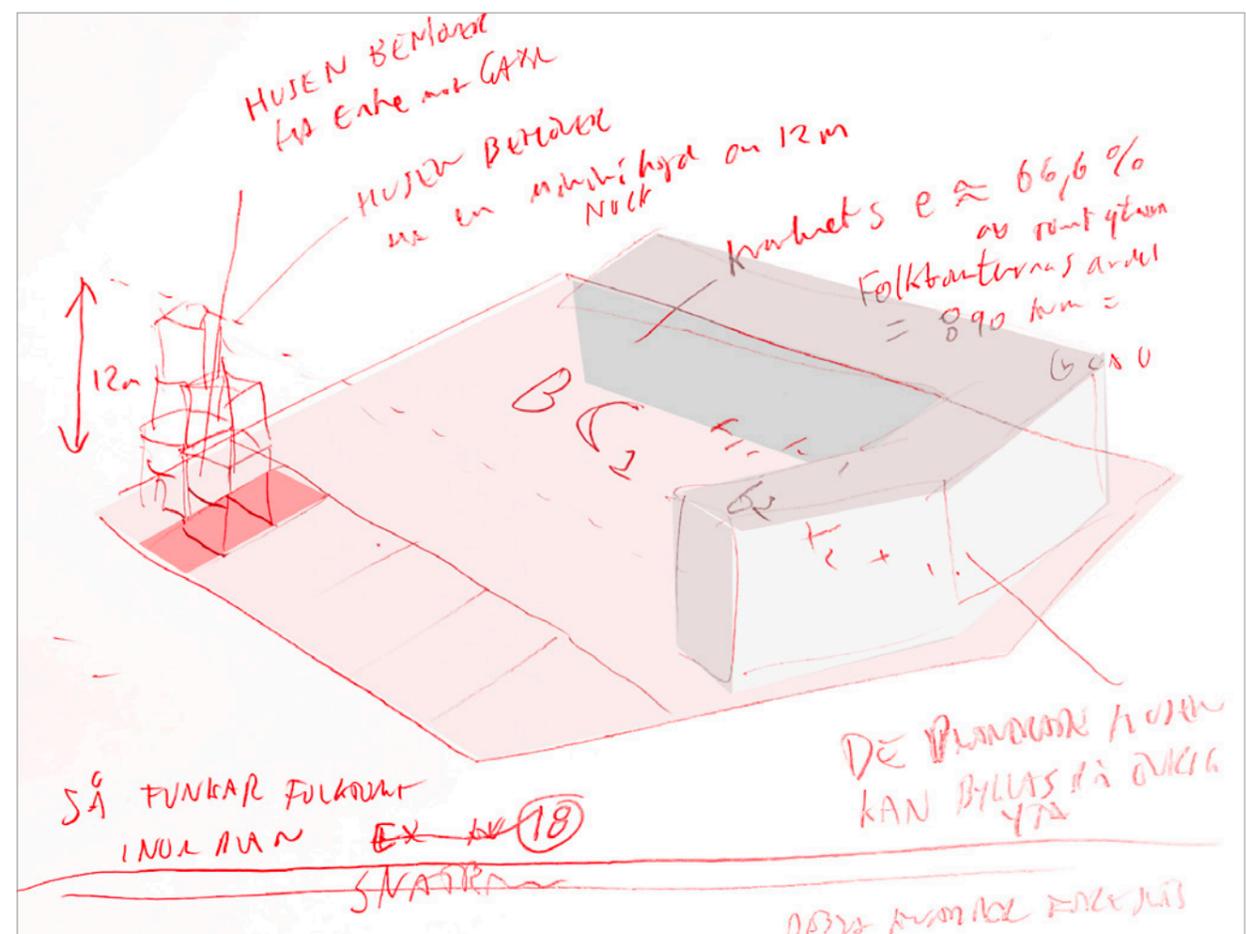

Det kollektiva och det enskilda

I de närliggande miljonprogramsområden Mariehem och Ålidhem syns de tydliga resterna av en kollektiv och icke-kommersiell idé. Tvärs över finns universitetssområdet, det första nya efter högskolereformen. Alla ska ha rätt till bostäder och utbildning. Folkhemmet när det var som mest sammanhållet kanske. Men också ett ganska monotont stadslandskap där dåtidens dogmer skapat öar som är dominerade av en estetisk idé, ett fåtal förutbestämda idéer om användning. Den goda tanken till trots bär tiden med sig en känsla av passivt underordnat medborgarskap. I en tid som hade föregåtts av bostadsnöd och låg standard var det antagligen bra, och folk kanske kunde samlas runt några centrala idéer. Men nu i dagens samhälle, dagens ekonomi? Ska arvet efter dessa områden vara den stora skalan och byggmetoderna men sakna idén om det kollektiva?

Omland: Program

FOLKTOMTENS FÖRSTA PRINCIP är att mark är värdefull - varje kvadratmeter kan bli något.

FOLKTOMTENS ANDRA PRINCIP är en idé om skala att krympa ekonomierna, skapa mångfald genom öka antalet avsändare i staden. Därför är en folktomt liten. (Annars kan den lika gärna vara park eller vild natur). Eller ett torg, fotbollsplan, gata, eller annan gemensam yta.

FOLKTOMTENS TREDJE PRINCIP är låg kostnad för mark, utgångspunkten är mark som redan ägs av kommunen.

FOLKTOMTENS FJÄRDE PRINCIP är blandade upplåtelse, folktomter kan distribueras på flera olika sätt.

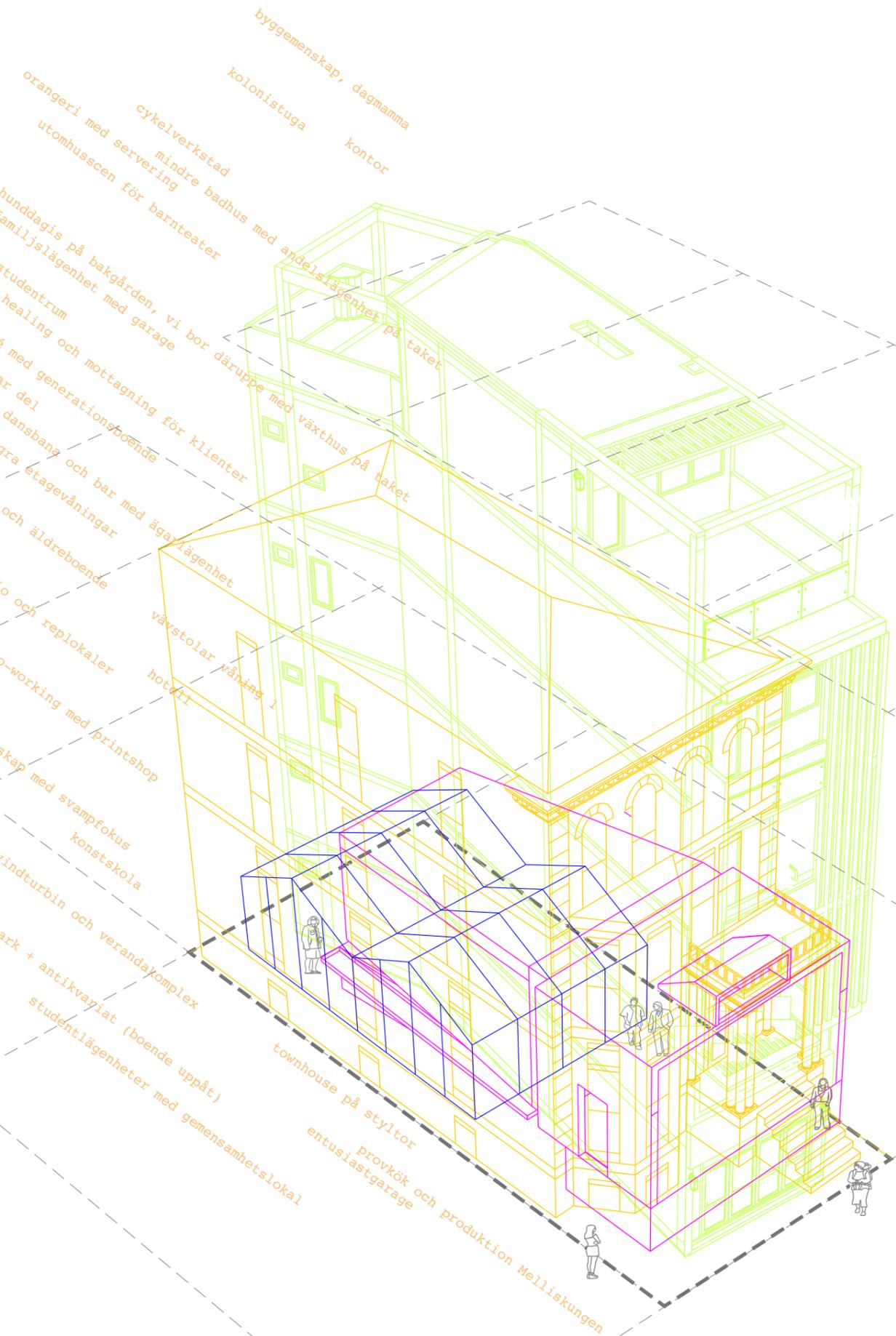
FOLKTOMTENS FEMTE PRINCIP är aktiva kommunala småprojekt, bland de enskilda boenden och verksamheterna sparas en andel tomter som resurs för specialisering och tester för att bredda kommunens egen palett.

FOLKTOMTENS SJÄTTE PRINCIP är idén om att vara maskan i en väv, icke-ordning som ordning: collaget, folktomterna kan med fördel kilas in mellan större fastigheter, i krånglig topografi, nära bullrig infrastruktur.

FOLKTOMTENS SJUNDE PRINCIP är det ständigt växande, tiden och förändringen som konstant. Tempot är iver och omedelbarhet men också bit för bit, tålamod och iteration. På en gång eller aldrig riktigt färdigt.

FOLKTOMTENS ÅTTONDE PRINCIP är flexibilitet och minskad byråkrati. Byggande ska vara lockande, roligt och enkelt, staden ska välkomna och vårda små initiativ, agera mentor.

Omland: Program

Social hållbarhet kommer nerifrån och upp
Hur kan vi fånga upp våra tankar om småskalighet, direkt deltagande, gräsrotter och lokal förankring? Hur kan de som lever i en stad få vara aktiva medskapare till staden? Hur kan vi förenkla planprocesser? Hur kan spillytor uppgraderas och flätas ihop med befintliga delar av staden? Skulle stadens struktur kunna bidra till enklare och mer lokala ekonomier? Hur kan vi försöka programmera in utrymmen för små verksamheter, små initiativ? Hur kan vi få fler som bor och verkar i Umeå att engagera sig i staden som byggs? Hur kan Umeå demonstrera nytänkande inom stadsbyggnad?

I någon mån är ett demokratiskt medborgarskap en typ av indirekt markägande - där andelarna går i arv och förvaltas av kommunen. Det har funnits många projekt om demokratiskt byggande genom åren, alla har inte funkade perfekt, många har övergått till något annat. Hur skulle det se ut om en del av den gemensamma ytan skulle förvaltas direkt av invånarna, en sorts medborgarlott?

Ett direkt sätt att skapa delaktighet tror vi är att ge utrymme. Inte symboliskt, inte som färdigformade "mötesplatser", utan som rätt att ta plats i anspråk.

En liten yta, en enhet, på omkring 100-150 kvm, är hanterbar samtidigt som den räcker till väldigt mycket om den går att bebygga fullt ut. Vi tar detta mått som utgångspunkt för en "folktomt". I mellanrum och på "restytor" i alla städer ryms oändligt många sådana enheter.

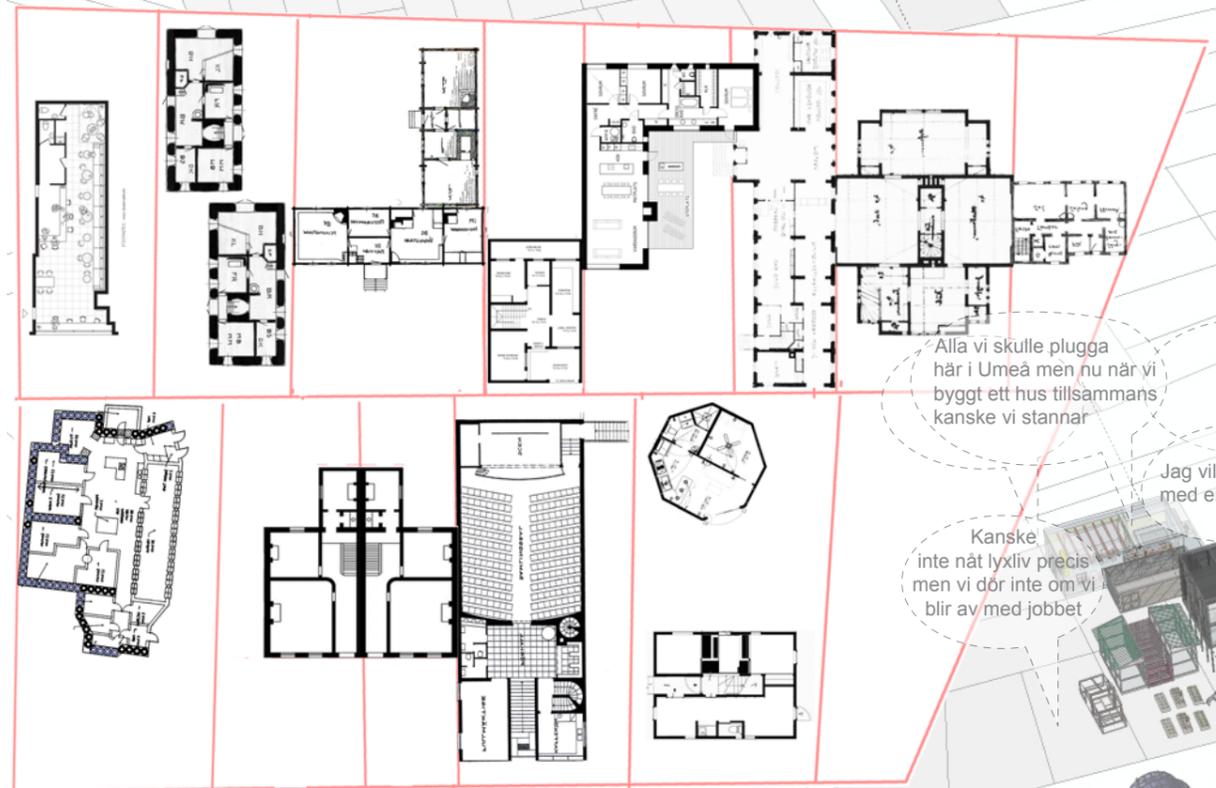
Kommunen säljer ofta marken i stora partier till marknadspris när ny stad ska anläggas - folktomtens nedbrutna skala är en idé om en annan, parallell ordning.

Folktomten kan fungera som ett planverktyg för kommunal mark med avtal som binder brukaren till platsen och därmed plockar ut den från den vanliga ekonomiska ordningen. Därför skulle folktomten kunna vara "billig" - dess ekonomi förblir lokal och den kan fungera som en mer dynamisk pusselbit i stadens utvecklingshistoria. En folktomt lämpar sig för boende, kultur, handel, lättare tillverkning och många andra verksamheter som framtiden kan behöva peka ut.

I folktomten är det kollektiva inte en dikterad centralstyrd idé, eller ett representativt konsensus, utan ett kraftfullt stöd till en mängd olika viljor samtidigt. Plats åt många olika egna initiativ bredvid varandra som får utvecklas i sin egen takt. Om det är en rörelse är det flera - en samling fria rörelser. Folktomterna är stora nog för stora hushåll eller kollektiv men små nog för att vara hanterbara för små byggherrar. De kan också användas för kultur och utbildning, näringsverksamheter, föreningar, omsorg, som skafferi.

Folktomten är en idé om direkt deltagande i staden, entreprenörskap och engagemang. Istället för att sälja marken till stora företag som ofta har begränsad lokal koppling skulle rätten att bebygga och använda mark kunna stanna hos de som ska bruka marken. Avtal kring tomt- eller nyttjanderätt eller annan upplåtelse skulle kunna anpassas och variera mellan områden eller inom kvarter. Ansvaret för kommunal mark skulle på så sätt kunna portioneras ut till invånare i högre grad. Kommunen får ett värdskap, eller kanske föräldraskap, och kan stötta och lära ut, och successivt släppa kontrollen. Några tomter kan samtidigt förvaltas långsiktigt av kommunen som en resurs för framtiden.

Folktomten är en idé för Umeå kommun att använda sin viktigaste resurs - marken - för att gynna och generera en medborgardriven stadsframväxt och minimera mellanhänder.

LOKALA INITIATIV
 LOKALT ANSVAR
 LOKAL ENERGI
 LOKAL PRODUKTION
 LOKALT ÄGANDE
 LOKAL FÖRVALTNING
 LOKALA BEHOV

Omland: Program

men här i Umeå är det annorlunda

jag trodde aldrig en student skulle ha råd att bestämma

Var är storebror?

Vi jobbar mindre och har tid att odla

drömmen vore ju att leva ett liv utan pengar.

Jag vill i alla fall bestämma färg på huset jag ska bo i

Det är hur otroligt hur nära vi har kommit

hyperurbant men ändå lantligt

Jag älskar den här blandningen

Det här huset producerar nästan all energi det omsätter

När vi fick barn byggde vi bara en våning till.

Vi brukar kalla det en vertikal by

Det spelar ingen roll hur det ser ut bara vi kan repa med vårt band

och ha nånstans att sova

och inte kosta så mycket

Jag vill ha balkonger åt alla håll

Vi ska bygga ett ganska vanligt hus

och sen ha ett växthus runt det

Ja klubben är här på bottenplan och sen försöker vi hyra ut resten

det sköter sig av sig själv nästan

Jo det är en byggemenskap men alla har ju varsitt hus

Jo men jag litar ju mer på grannen än nåt stockholmsföretag

Framtiden känns mindre läskig när vi inte är så beroende av andra utifrån

Vi har praktiskt taget byggt upp våra liv kring bowlingen och flera bor ovanpå

Alla vi skulle plugga här i Umeå men nu när vi byggt ett hus tillsammans kanske vi stannar

Jag vill ha en våning med enormt högt i tak

Kanske inte nåt lyxliv precis men vi dör inte om vi blir av med jobbet

De där borta har en gris jag tror det är ok

OMLAND: FOLKTOMTEN

Scenarion

Startpunkter

Steg 1

UTREDNING

Vidareutveckling av idén om alternativa sätt att distribuera mark ("Folktomten").

Steg 2

EXPERIMENTZON

Konkret test på plats genom utmarkerat kvarter för fullskaledemonstrationer och konstnärliga interventioner.

Steg 3

KATALYSATOR

Utveckling och installation av en självförsörjande enhet ("Grundklump").

Steg 1 - UTREDNING. Om alternativa sätt att distribuera mark.

Steg 1. UTREDNING. Mark och demokrati. Vidareutveckling av idén om alternativa sätt att distribuera mark ("Folktomten") tillsammans med kommunen och samverkansgruppen samt andra intresserade. Diskussioner och utredning av tänkbara avtal, markanvisningsmodeller och upplåtelseformer. Väcka intresse och etablera nätverk och inleda dialog med möjliga deltagare t ex byggemenskaper. Hur kan utrymmen skapas och mark beredas för nya typologier? Kan vi testa att hitta en form för lokalt markägande eller speciell nyttjanderätt? Kan kommunen behålla en del av sin mark för allmänna ändamål? Hur kan småskaligt exploaterande slå rot? Hur kan planprocess, nyttjanderätt och brukande se ut i framtiden?

Markanvisning - fördelning av mark och en konkret inbjudan till små lokala aktörer

Planområde Tomtebo strand är klubbat och klart och infrastrukturen för etapp 1 är påbörjad, avverkningen är redan igång. Hur kan man skärpa det sociala engagemanget inom de för planen givna förutsättningarna? Hur kan man få in småskalighet och variation i den storskaliga kvartersstrukturen? Vi tar idéerna från utlysningen och analysfasen och undersöker möjligheter att väva in i direkt i Tomtebo strand.

Hur kan vi inom teamet bidra med nya stadsutvecklingsmodeller under Visioner i Norr inom detaljplanen? Områdets alla förutsättningar regleras inte i planbestämmelserna, t ex inte kommande ägandeförhållanden och skala på fastighetsindelning. Planen anger tomtmark, kvartersytor med givna byggrätter men ej något övrigt om vidare indelning inom kvarteren. Byggrätterna är angivna i fasta tal men BYA motsvarar i allmänhet omkring 50 - 65 % av kvartersytan.

Mark med byggrätter fördelas till olika byggaktörer genom Mark- och exploateringskontoret (Mex). I det här fallet är det sju aktörer (PEAB, Skanska, NCC, Rikshem, Riksbyggen, Slättö och HSB). Byggaktörerna har varit involverade i projektet under många år och för etapp 1 finns det ett muntligt avtal, men de faktiska markanvisningsavtalen är inte slutna.

Folktomter som vitamininjektion i den antagna planen för Tomtebo strand

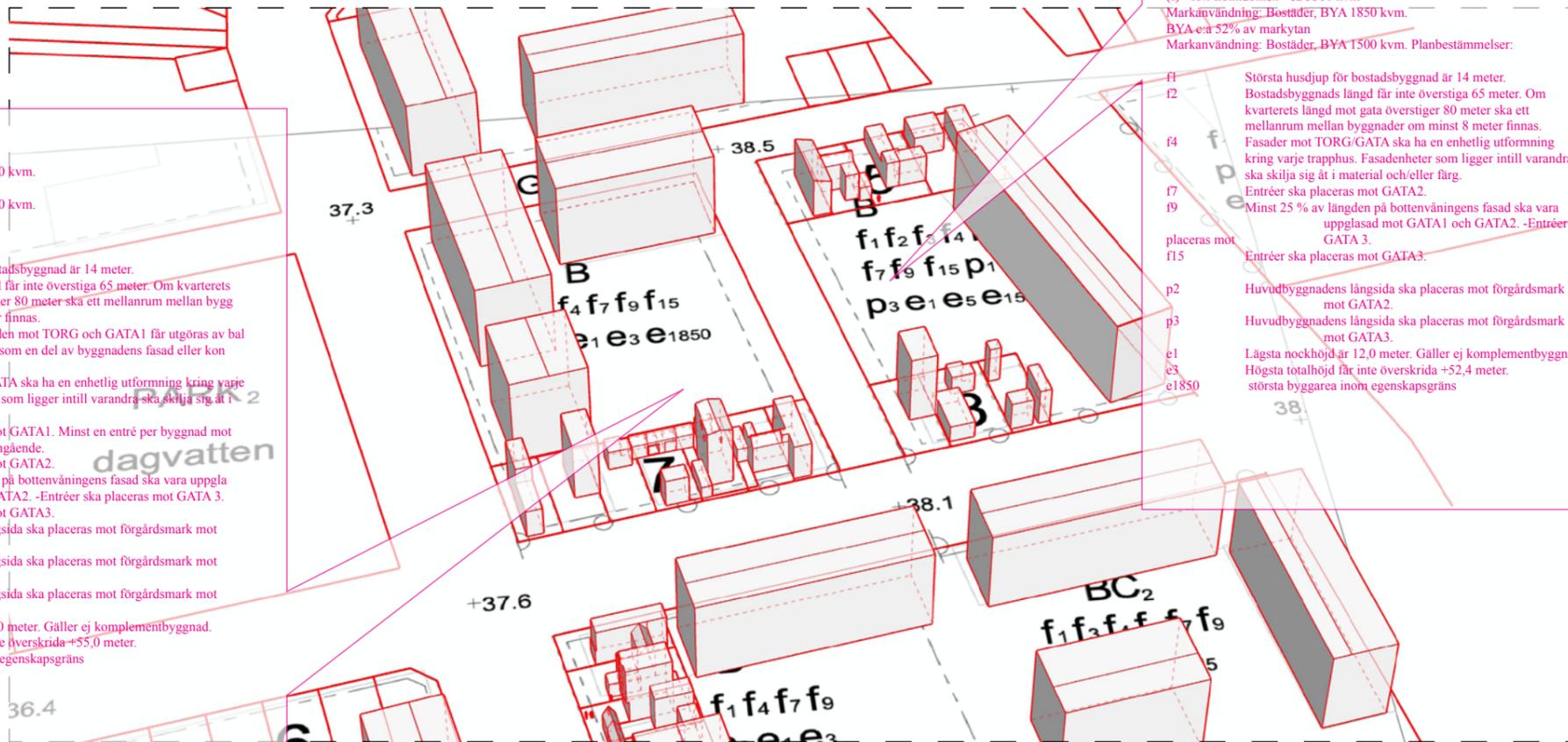
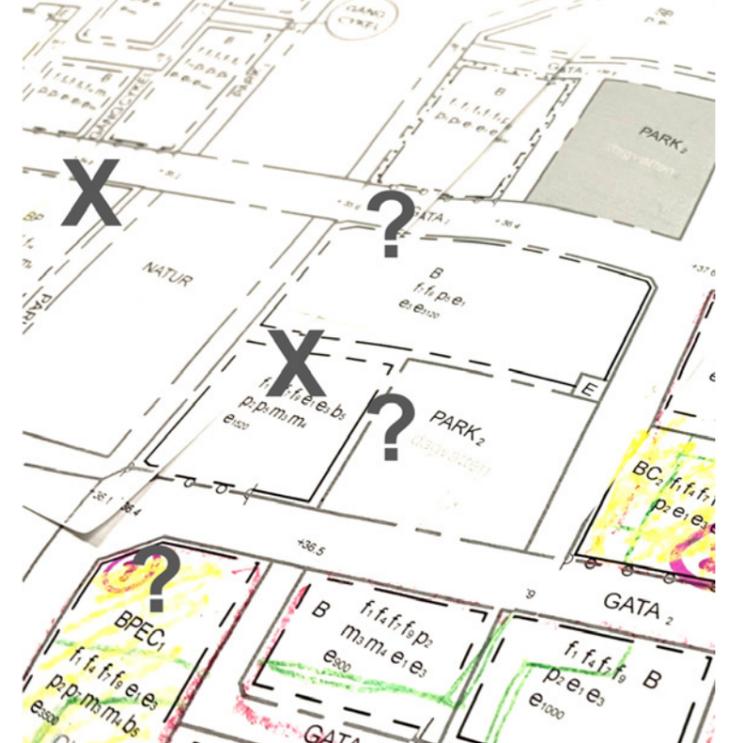
Kommunen är positiv till att få in små aktörer men det är självklart en ekonomisk och avtalsmässig fråga. Om man ser till vårt förslag i siffror så skulle en injektion av 100 folktomter motsvara c:a 5,6% av försäljningsbar fastighetsyta men ge mer än 10 gånger så många avsändare. Planen medger i de flesta fall inte någon anläggning eller entré mot bakgator vilket har gjort många intressanta lägen inom planen svårutnyttjade. I exemplet har placeringen för varje folktomt tagit hänsyn till planens många planbestämmelser och bedöms som fullt byggbara inom de ramar detaljplanen ger

Vi ser att vi kan arbeta tillsammans med samverkansgrupp, projektledare och mex-ingenjörer för att hitta en möjlig väg framåt. Vi ser vinster för alla parter eftersom en liten omfördelning av markägande i området skulle kunna innebära möjligheter för en helt ny typ av avsändare/ medskapare/ byggaktör i staden och generera mycket positiv uppmärksamhet för projektet. Dessutom stannar markägandet hos Umeåborna.

Steg 1 - UTREDNING. Om alternativa sätt att distribuera mark.

5% = 7+100

(I) - Kv. Dunklet - ca 2958 kvm
Markanvändning: Bostäder, BYA 1500 kvm.
BYA e:a 50% av markytan
Markanvändning: Bostäder, BYA 1500 kvm.

- Planbestämmelser:
- f1 Största husdjup för bostadsbyggnad är 14 meter.
  - f2 Bostadsbyggnads längd får inte överstiga 65 meter. Om kvarterets längd mot gata överstiger 80 meter ska ett mellanrum mellan byggnader om minst 8 meter finnas.
  - f3 Maximalt 50% av fasaden mot TORG och GATA1 får utgöras av bal konger och ska utföras som en del av byggnadens fasad eller konstruktion.
  - f4 Fasaderna mot TORG/GATA ska ha en enhetlig utformning kring varje trapphus. Fasadenheter som ligger intill varandra ska skilja sig åt i material och/eller färg.
  - f6 Entréer ska placeras mot GATA1. Minst en entré per byggnad mot GATA1 ska vara genomgående.
  - f7 Entréer ska placeras mot GATA2.
  - f9 Minst 25 % av längden på bottenvåningens fasad ska vara uppglasad mot GATA1 och GATA2. -Entréer ska placeras mot GATA 3.
  - f15 Entréer ska placeras mot GATA3.
  - p1 Huvudbyggnadens långsida ska placeras mot förgårdsmark mot GATA 1.
  - p2 Huvudbyggnadens långsida ska placeras mot förgårdsmark mot GATA2.
  - p3 Huvudbyggnadens långsida ska placeras mot förgårdsmark mot GATA3.
  - e1 Lägsta nockhöjd är 12,0 meter. Gäller ej komplementbyggnad.
  - e5 Högsta totalhöjd får inte överskrida +52,4 meter.
  - e1500 största byggarea inom egenskapsgräns

(I) - Kv. Lönnöden - ca 3561 kvm
Markanvändning: Bostäder, BYA 1850 kvm.
BYA e:a 52% av markytan
Markanvändning: Bostäder, BYA 1500 kvm. Planbestämmelser:

- f1 Största husdjup för bostadsbyggnad är 14 meter.
- f2 Bostadsbyggnads längd får inte överstiga 65 meter. Om kvarterets längd mot gata överstiger 80 meter ska ett mellanrum mellan byggnader om minst 8 meter finnas.
- f4 Fasaderna mot TORG/GATA ska ha en enhetlig utformning kring varje trapphus. Fasadenheter som ligger intill varandra ska skilja sig åt i material och/eller färg.
- f7 Entréer ska placeras mot GATA2.
- f9 Minst 25 % av längden på bottenvåningens fasad ska vara uppglasad mot GATA1 och GATA2. -Entréer ska placeras mot GATA 3.
- p2 Huvudbyggnadens långsida ska placeras mot förgårdsmark mot GATA2.
- p3 Huvudbyggnadens långsida ska placeras mot förgårdsmark mot GATA3.
- e1 Lägsta nockhöjd är 12,0 meter. Gäller ej komplementbyggnad.
- e3 Högsta totalhöjd får inte överskrida +52,4 meter.
- e1850 största byggarea inom egenskapsgräns

5% av marken kan ge 100 nya byggherrar

Planbestämmelserna reglerar både maxhöjd och minimihöjd så exploateringsgrad skulle antas motsvara den tänkta, men med den stora skillnaden att staden får fler ansikten, fler avsändare. Det vore intressant att se hur ett samhälle med höga inslag av lokalt ägande och förvaltande skulle se ut och vi hoppas att se det i framtiden.

I detta förslag handlar det bara om ett mindre inspel i sammanhanget - en "vitamininjektion" - om c:a 5% av den planerade kvartersytan distribueras enligt folktomtsmodellen kan det ge 100 nya byggherrar som ett viktigt komplement till den vanliga ordningen.

Vad går att göra nu? Finns det någon dörr öppen för medverkan redan i etapp 1? Kanske någon av byggaktörerna kan tänka sig sällskap i sitt kvarter? Hur kan vi börja planera för folktomter i de efterföljande etapperna? Hur kan vi knyta kontakter, locka till oss innovativa energier och nybyggare?

Fortsatt arbetsprocess i steg 1 "Utredning"

Formulering och metodutveckling med mark och exploateringskontoret och mindre aktörer, vi har redan lagt ut lite trädor och målsättningen är att bygga upp ett kontaktnät av intresserade. En av de viktigaste frågorna blir avtalsformer. Vi har tillsammans med kommunen börjat skissa på för- och nackdelar med exempelvis arrende, markupplåtelse utan byggrätt, byggrätt utan markförsäljning etc. Arbetet ska kunna fortgå helt inom befintlig plan och i samråd med samverkansgruppen. Kommunen tror på förberedande arbete inför etapp 2 men någon form av tidsbegränsade byggrätter skulle förhoppningsvis kunna hanteras redan inom etapp 1. Arbetsverktyg blir till exempel seminarier, workshops, markering och test på plats, marknadsföring, igångsättning, intresseskapande performance/ installation/ event. Samtal med aktörer och dokumentation samt utvärdering med inblandade.

Samverkansgruppen TBS
består idag av sju byggaktörer

Skanska
Styrelsens säte: Stockholm
Största ägare: Industriellen AB
Omställning 2023: 157 miljarder

PEAB
Styrelsens säte: Båstad
Största ägare: Ekhaga Utveckling AB
Omställning 2023: 61,6 miljarder

NCC
Styrelsens säte: Stockholm
Största ägare: Nordjerran AB
Omställning 2023: 57 miljarder

Riksborgen
Styrelsens säte: Stockholm
Största ägare: Folksam
Omställning 2023: 8,8 miljarder

SHB
Styrelsens säte: Stockholm
Största ägare: Neptunia Invest
Omställning 2023: 170 miljarder

HSB
Styrelsens säte: Stockholm
Största ägare: Kooperativ
Omställning 2023: 18 miljarder

Rikshem
Styrelsens säte: Stockholm
Största ägare: APV ASMF
Omställning 2023: 1,96 miljarder

Hållbarhetsprogram
Inom projektet Tomtebo strand har en vision tagits fram:

Tomtebo strand ska vara ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt föredöme där de boende känner delaktighet, stolthet och vill stanna livet ut.

Stadsdelen ska växa fram i unik samverkan och bli en internationell förebild för hållbar stadsutveckling och medveten livsstil.

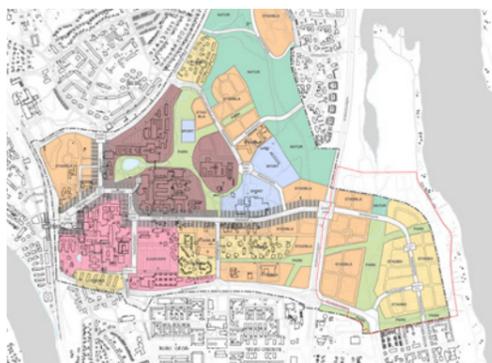
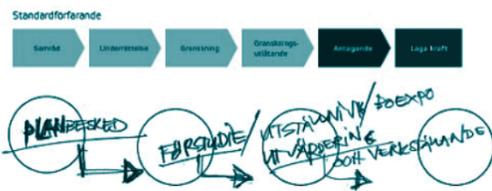
Visionen samt mål och strategier för att uppnå densamma jobbas fram genom ett hållbarhetsprogram som togs fram i samverkan mellan Umeå kommun, kommunala bolag och byggaktörer genom Citylab. Hållbarhetsprogrammet är framtaget utifrån Citylab Guide för hållbart byggande som baseras på 17 temaområden och processstyrning. Hållbarhetsprogrammet har identifierat fem fokusområdena för att uppnå målen, vilka är:

1. En inkluderande stadsdel med vardagslivet i fokus
2. Attraktiva och hållbara gröna- och vattenområden
3. Hållbar mobilitet med människan i centrum
4. Hållbara och smarta miljölösningar
5. Engagemang och delaktighet för hållbarhet och framgång

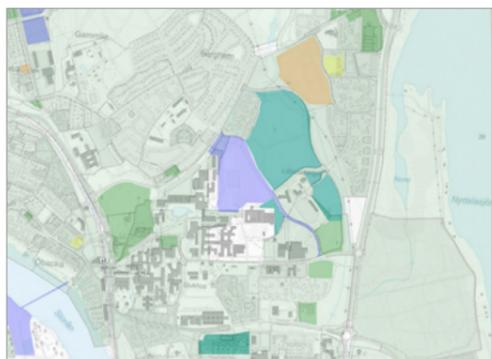
Hållbarhetsprogrammet beskriver hur visionen kan appliceras i området och hur de fysiska förutsättningarna kan tas tillvara genom de mål med underliggande strategier och exempel på åtgärder som fokusområdena brutits ned i. Åtgärderna ska leda till att strategier och mål uppfylls och strategierna har mätbara indikatorer för att möjliggöra att de kan följas upp och utvärderas enligt Figur 3, nedan.

Steg 2 - EXPERIMENTZON. Konkret test och fullskaledemonstrationer.

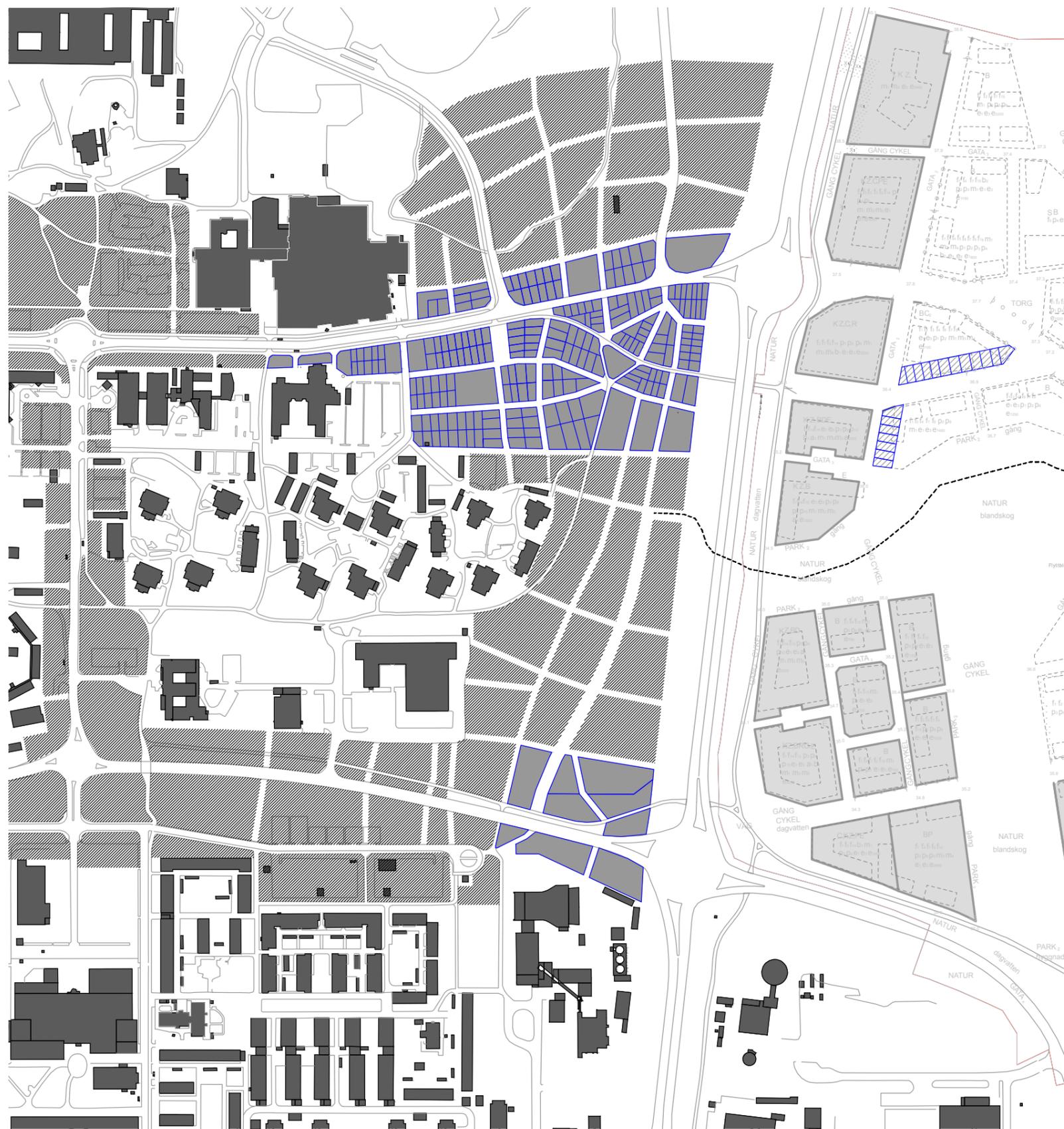
Universitetsstaden ÖP 2013

pågående planarbete

Gösta Skoglunds väg nu och sen

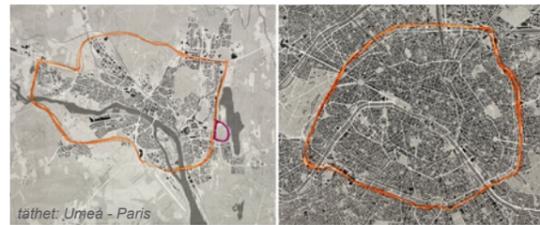
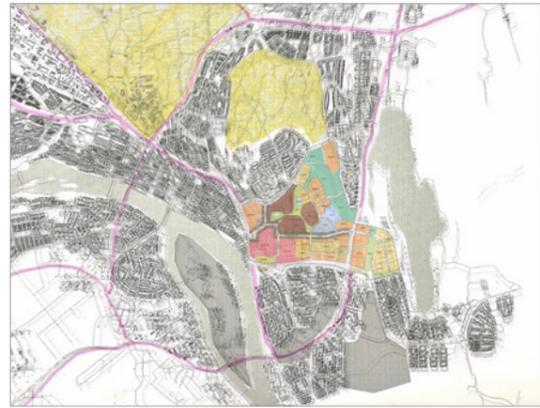
Steg 2. EXPERIMENTZON. Konkret test på plats genom utmarkerat kvarter för fullskaledemonstrationer, konstnärliga interventioner och installationer, event och värdskap. Hur kan vi stimulera aktivt engagemang i det framtida området? Hur kan vi väcka intresse för nya byggmetoder och samarbetsprocesser? Hur kan samtalet om framtida stadsbyggnad och lokal närvaro bli platsspecifikt?

Utökad planarbete och ytor att ta i anspråk
 Tomtebo strand är inte byggt ännu och vår läsning av platsen har varit ett lite större sammanhang än planområdet. Vi har pendlat mellan att förhålla oss till Tomtebo strand som om det inte fanns överhuvudtaget, och att det redan byggts för länge sedan. Förutom att lyfta fram tidsfaktorn har båda perspektiven pekat mot angränsande områden, ytorna direkt utanför planområdet. Vad kan de bli i förhållande till Tomtebo strand, hur kan de användas som andra tillväxtområden när Umeå siktar på sina 200.000 invånare?

När delar av en stad smälter samman blir det kanske mindre viktigt vad som var ett ursprungligt planområde. Gösta Skoglunds väg har stor potential att bli huvudgata i ett nytt urbant läge. Den leder rakt in i Tomtebo strand som bussgata mot den tänkta vägg av bullerskyddande storkvarter i Tomtebo strand och området kan bli en livligare och mer varierad kusin till bostadsområdet på andra sidan E4:an. Gångtrafik kan inledningsvis ledas genom befintlig kulvert. Området är relativt lågt exploaterat med många grönytor och parkeringsytor som kan tas i anspråk för att ge mer till staden. Det finns många andra fördelar med att blanda in boende och andra verksamheter i universitetsområdet. Att området kommer övergå till stad är kanske en tidsfråga och vi tycker att det kan prioriteras.

Översiktsplanen pekar ut universitetsområdet som en oanvänd zon för stadsutveckling, vi håller med. Tomtebo strand var tänkt som en direkt förlängning av det men har alltså getts företräde och behandlats som en egen del. Universitet är såklart en central del av Umeå som stad och en portal för nyinflyttade. Vi är övertygade om att det går att använda den energin för att utveckla staden mycket mer. Eftersom tanken är att Tomtebo strand ska utvecklas gradvis kanske detta område kan påbörjas mellan de första etapperna.

Steg 2 - EXPERIMENTZON. Konkret test och fullskaledemonstrationer.

- Umeå kommun och Trafikverket
- Akademiska hus
- Region Västerbotten
- Övriga fastighetsägare

Fullskaletest och event som en ny del av planprocessen:

Experimentzon nära Tomtebo strand
Syftet är att aktivera och göra bruk av tid- och planmässiga mellanrum. Genom en förstudie av nya stads kvarter innan/ utan att fastighetsreglering eller planbeslut behövs - som ett stads laboratorium. Med tidsbegränsat användande kan framtiden hållas öppen även om siktet är inställt på att bli något bestående i ett kommande steg.

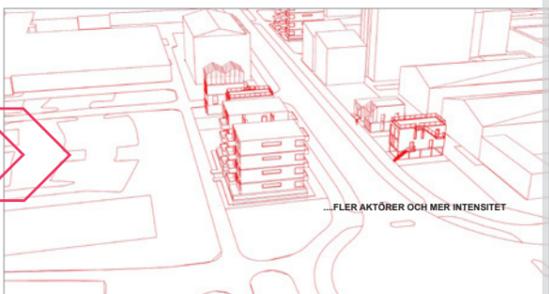
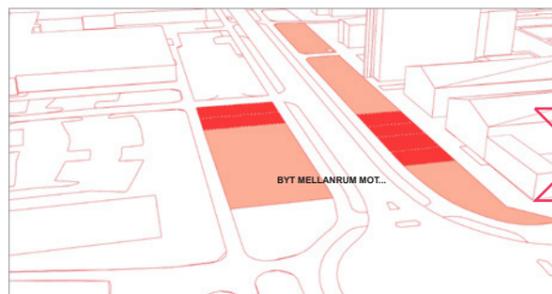
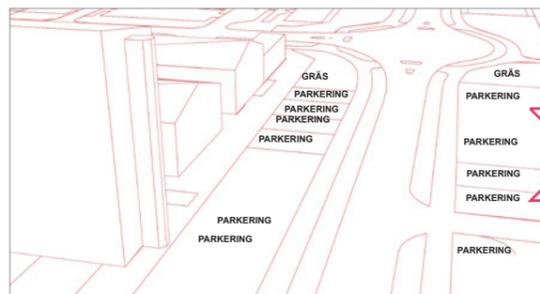
En experimentzon kan bli ett konkret första steg och en brygga över de långa glappet till planområde Tomtebo strand. En möjlighet för kommunen att testa en ny roll som igångsättare och värd, som lärare eller förälder, som med pedagogiska verktyg har som mål att inspirera och bjuda upp till diskussion.

Experimentzonen går att tänka sig på många platser men strategiskt bäst är vid anslutningspunkter till Tomtebo strand och universitetsområdet samt vidare ytor längs med Gösta Skoglunds väg, mellan GC-väg och Älidbacken nära kulvert under E4:an.

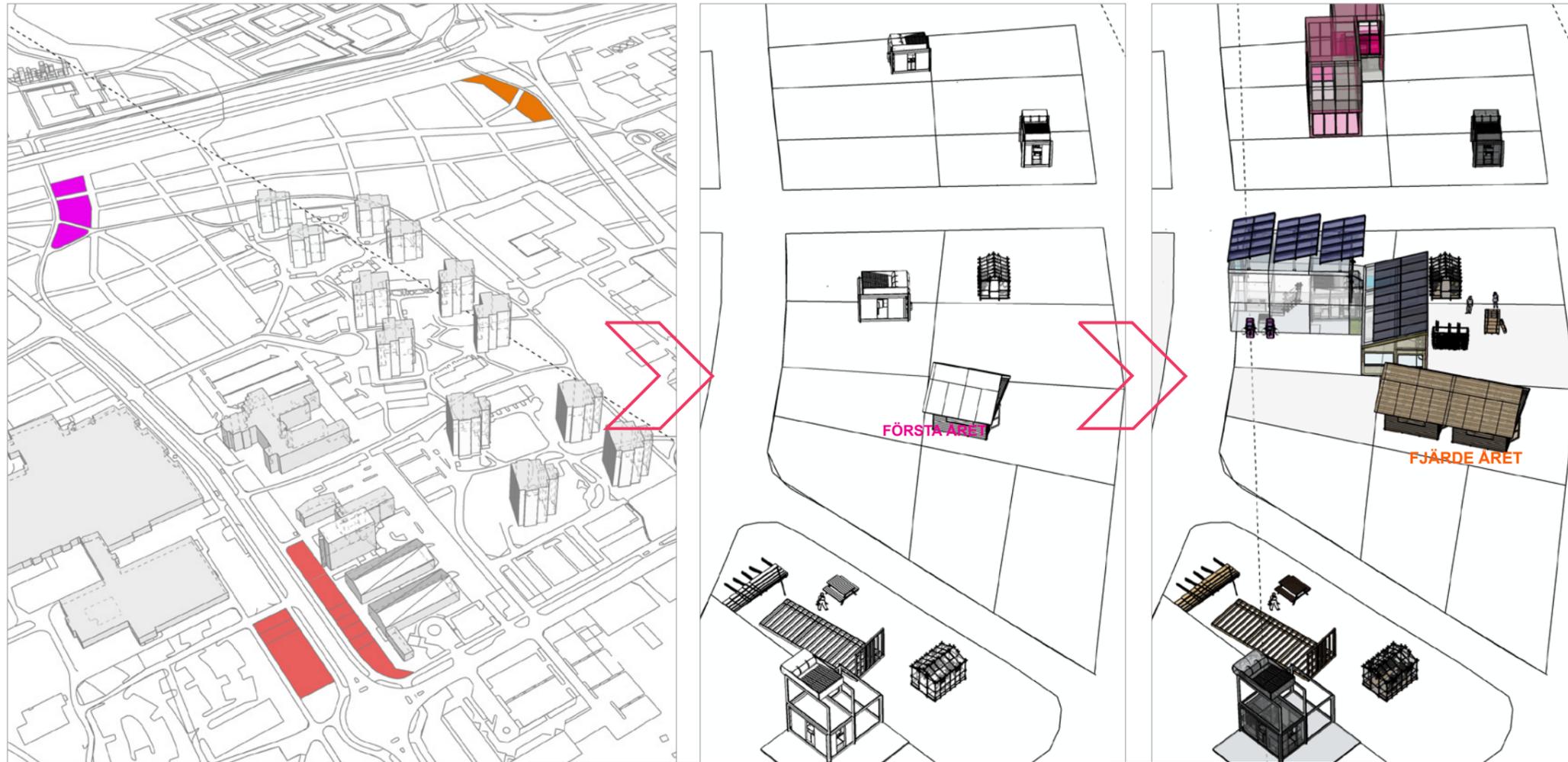
Universitetsstaden

Vid Gösta Skoglunds väg är läget vid den största idrottsanläggningen IKSU och i utkanten av universitetsområdet. Den föreslagna marken ägs av kommunen och Akademiska hus, som vill utveckla sina fastigheter på grund av låg beläggning. Ett samarbetsprojekt med kommunen skulle kunna öppna för dialog om förtätning och en möjlighet att planera om runt mellanrum och parkeringsplatser.

Kommunen har påbörjat ett planprogram för Älidbacken men inte för Gösta Skoglunds väg. För universitetsstaden är väldigt lite konkret eller antaget. Vi ser området som en stor resurs för Umeå som verkligen kunde samköras med Tomtebo strand. I vårt förslag betonas Gösta Skoglunds Väg som stråk och ett nätverk av kvarter växer fram från den och längs Tvistevägen, Älidbacken och den västra sidan av E4:an. Att använda folktomternas skala i kvarteren bidrar till ett flexibelt och relativt finmaskigt nät som kan möta och flätas in i befintlig bebyggelse, stärka huvudflöden och skapa många nya kopplingar parallellt och på tvärs.

Steg 2 - EXPERIMENTZON. Konkret test och fullskaledemonstrationer.

Vi odlar i vår park så alla har blivit självförsörjande på potatis
 Dessutom kan vi jobba mindre och vi behöver inget träningskort
 ungarna hjälper fortfarande till fast de är stora nu så det blir att man umgås en del också

Samarbete med Akademiska hus, Region Västerbotten, Balticgruppen m fl.

Folktoften tar avstamp i kommunalt ägd mark men skalan och allmänna idéer går såklart att överföra till vilken mark som helst. Kommunalt ägd mark skulle kunna ha en stor andel folktofter bland några lite större "vanliga" tomter. De delar som är på Region Västerbottens, Universitetets och övriga fastighetsägares mark kan få generösa "vanliga" byggrätter mot att de upplåter en kvot till folktofter på sin mark. Vi föreslår att kommunen arbetar fram ett förslag över området och uppvakter aktuella fastighetsägare för att involvera dem så att det kan bli en intensiv och levande stadsdel med många ihopflätade lager. På det sättet kan en del mellanrumsmark omvändas till att bli småskaligt och lokalt nyttjad.

 Social hållbarhet kan inte särskiljas från stadens ekonomi ägande och fördelning. Vi vill genom steg 2 etablera att det är viktigt att staden växer mellan planerna.

Fortsatt arbetsprocess i steg 2 "Experimentzon"

Projektet fortsätter med kommunen runt möjligheter under planprocessen. Medvetandegöra, berätta, värva ambassadörer och aktörer/utställare i ett projekt som kan växa. Organiserat format och tillgång till faktisk yta/ ytor. Tydliggöra förutsättningar.

Etablerande av samarbete med institutioner inom universitetet och Arkitekt högskolan runt framtidens stad, nya byggmetoder och tekniska försörjning, med siktet inställt på en sorts bo-expo.

Projektet kan användas som del av kommunens planarbete med Universitetsstaden och som en del av marknadsföring av Tomtebo strand.

Steg 3 - KATALYSATOR. Utveckling och install

Steg 3. KATALYSATOR. Utveckling och installation av en självförsörjande enhet ("Grundklump"). Ett startkit på en ny sorts egnahemsrörelse. Undersökning av möjligheter med off-gridutveckling i urbana miljöer. Hur kan kommunen - och städer i allmänhet - lära ut resursmedvetenhet och bereda för en folkrörelse runt omställd ekonomi?

Allas verkstad

Ett "planområde" är en ny bit stad. Ofta formuleras en idé om livet som ska pågå i området som en del av stadsplanerarnas vision. Det kan till exempel vara att en ny stadsdel kommer vara extra integrerad, mångfacetterad eller till och med mångkulturell. Det är vanligt att man illustrerar de kommande invånarnas kreativitet och sådana livsstilar som signalerar hållbarhet, resursmedvetenhet, modernitet och humanism. Stadsutveckling är objekt för marknadsföring som så många delar av livet i samtiden. Men vem har egentligen möjlighet att uttrycka sig fritt i staden idag? Vi har genom hela projektet velat diskutera staden som sammanhang och verkstad, snarare än som bild och vara. I en omställning mot ett mer hållbart samhälle måste vi fråga oss vem som försörjer vem och varför. Lokala resurser, DIY-attityd och självförsörjning är avgörande. Vi tror att skiftet kommer när vi bjuder in till medskapande i närmiljön.

Tillgängligt material

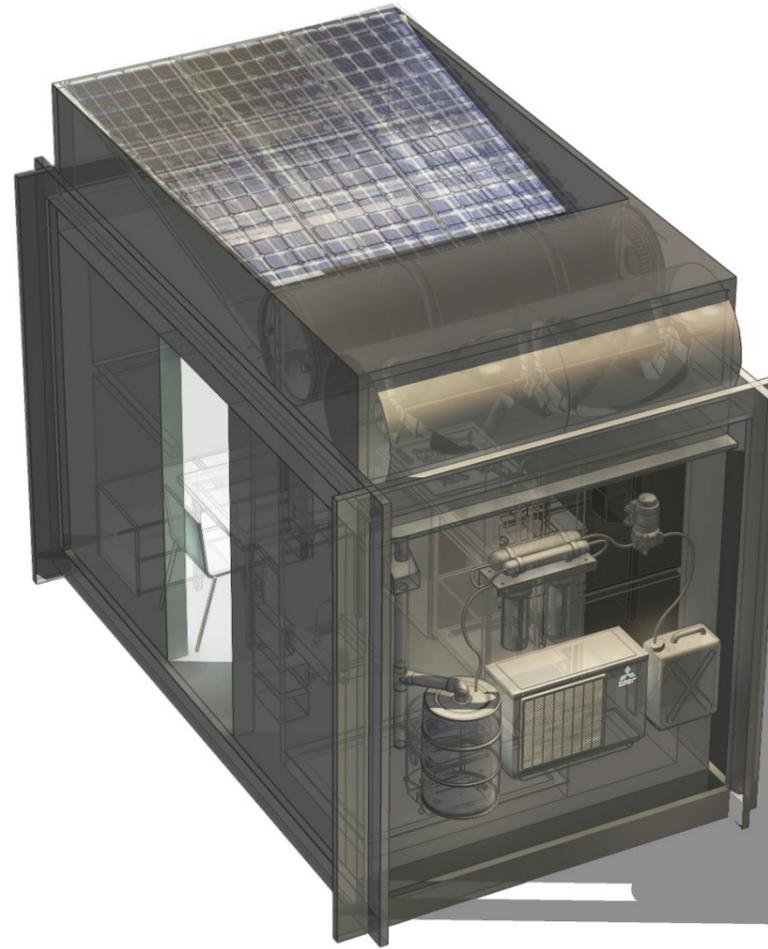
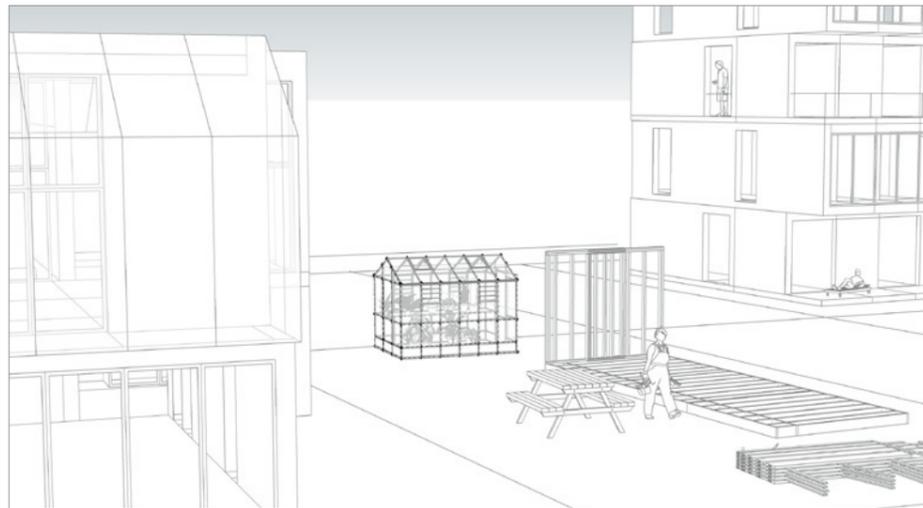
Jordens massa är konstant, vi människor kan inte addera massa eller ta bort. Däremot forma om och flytta runt - naturresurser av något slag finns med i det mesta människan skapar.

Det specifika planområdet Tomtebo strand som länge har varit ett välbesökt friluftsområde med äldre skog och vattendrag, ska nu avverkas till omkring 80%. Det är kommunens mark, kommunens träd. Och kommunen är ju egentligen invånarna.

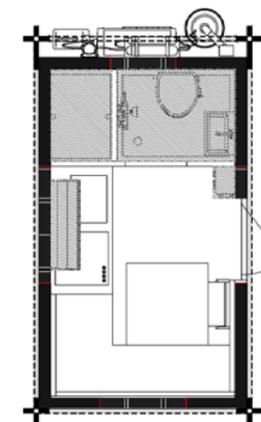
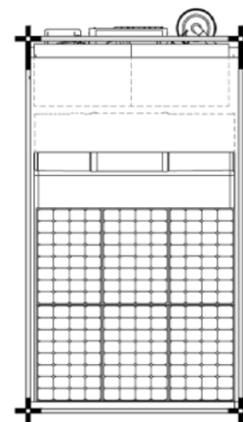
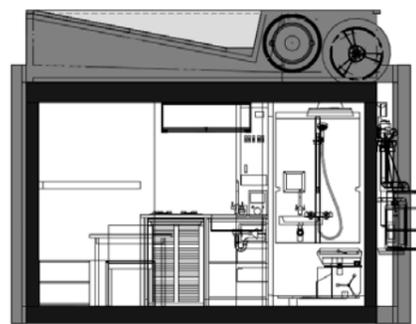
Vad skulle hända om vi började betrakta massan och materialen som tillhörande platsen, som lokala? Är det att gå bakåt i tiden, eller kan det visa vägen in en praktisk och direkt omställningsekonomi? Hur skulle jorden påverkas av att vi använde lokala material? Omställningsbeteende, en tillbakagång kanske någon skulle säga. Men naturligtvis också en ökad närvaro i platsen. Vi tror att samhället kan gynnas av minskad omsättning, av mer direkt och lokal ekonomi med färre mellanhänder.

Steg 3 - KATALYSATOR. Utveckling och installation.

STARTKIT BASBATTERI FÖR BAKLÄNGESANLÄGGNING

Primitiv urbanism och baklängesanläggning
 Primitiv urbanism och baklängesanläggning
 Vi tror att en intressant lösning finns i en liten byggsten - "Grundklumpen". När t.ex en kommun vill testa ett planområde utan att utreda och investera, när en markägare med 'döda ytor' vill exploatera men inte vill dra igång ett jättestor projekt. Eller när en stor byggaktör eller kommun vill stimulera lokala initiativ och öka småskaliga och energimedvetna projekt.

Off-grid i stan
 Grundklumpen är tänkt som en katalysator i stadsbyggnadsprocessen och utveckling av en prototyp. Grundklumpen är ett startkit för en ny sorts egnahemsrörelse. Ett ägg, ett frö till något större.

Bygglov men även plan- och startbesked fastnar ofta i långdragen byråkrati. Grundklumpen löser upp dessa knutar då den är oberoende av anslutningar och ledningsnät. Moderna byggnader planeras och byggs ofta i stor skala. En byggnad kan också börja liten och byggas ut bit för bit. Först på plats fungerar den som en byggbod och bas för projekt, och med pentry och badrum t.o.m. som minimal bostad i sig.

- Idealisk lösning när:*
- En kommun vill testa ett planområde utan att utreda och investera.
  - Du vill komma igång med ditt bygge på en gång.
  - Du har en sommarstuga utan el vatten och avlopp
  - Är en markägare med 'döda ytor' att exploatera men inte vill dra igång ett jättestor projekt
  - Vill ha en flexibel lösning för ett tidsbegränsat projekt

Fortsatt arbetsprocess i steg 3 "Katalysator"
 Omforma befintlig teknik för off-grid utveckling i urbana miljöer. Hitta samarbetspartners och utveckla en konkret prototyp till ett kompakt startkit som kan bli ett alternativ till storskalig infrastrukturbyggnad. Ett lätt men tåligt yttre skal som innehåller vattentank, vattenrening, sol- och vindkraft, batteri, värmepump, toalett samt litet pentry.

Testa och visa prototypen i Experimentzon eller i anslutning till Tomtebo strand. Skissa upp en alternativ plan och budget till en organiskt och långsamt växande stad utan storskaligt infrastrukturpaket som grund. Undersökningar om kluster och hela kvarter samt större typhusmodeller med liknande teknik.

OMLAND: FOLKTOMTEN

Metod

Process och utvecklingsbara arbetssätt

Vi undersöker genom Folktomten både format för potentiella aktörer och samtidigt nya verktyg i (om) organisering av stad, fysiskt, byråkratiskt och ekonomiskt. Ett ramverket för en rad möjliga små omställningsprojekt. Vi tror att hållbar omställning måste drivas av ett kulturellt trendbrott. Vi tror att det är bra att formulera en ny gemensam utgångspunkt som är enkel och konkret, men som ändå kan hållbara de stora frågorna runt grön nedväxt och post-kapitalistisk existens i en överglobaliserad värld som kommer behöva bli mer lokal.

Våra olika angreppssätt i teamet har berikat och breddat diskussionen om stad och stadsbyggnad. Projektet har vuxit under hela arbetet och vi har välkomnat det. Det bästa sättet att komma över ny kunskap är att pröva nya metoder. Testerna och erfarenheterna är ett sorts mål i sig.

I analys och formulering av program och angreppssätt har vi haft användning av lokalkännedom och kontaktnät, tillsammans med nya studier och besök av platsen. Vi har jobbat med att sätta in studieområdet i ett historiskt perspektiv och diskutera städer i allmänhet, hela Umeå och plansystemet, globaliseringen, ekonomi och resursmedvetenhet, mänsklig kultur och existentiella frågor.

Teorier om stadsbyggnad kräver egentligen ingen förkunskap eller kompetens så länge det finns intresse för staden och samhället men det kan ta tid att ställa om sitt tänkande för de i gruppen som inte ägnat sig specifikt åt det. Vi ser att gruppen kan komma ännu mer till sin rätt i ett fortsatt arbete då vi öppnat upp fältet.

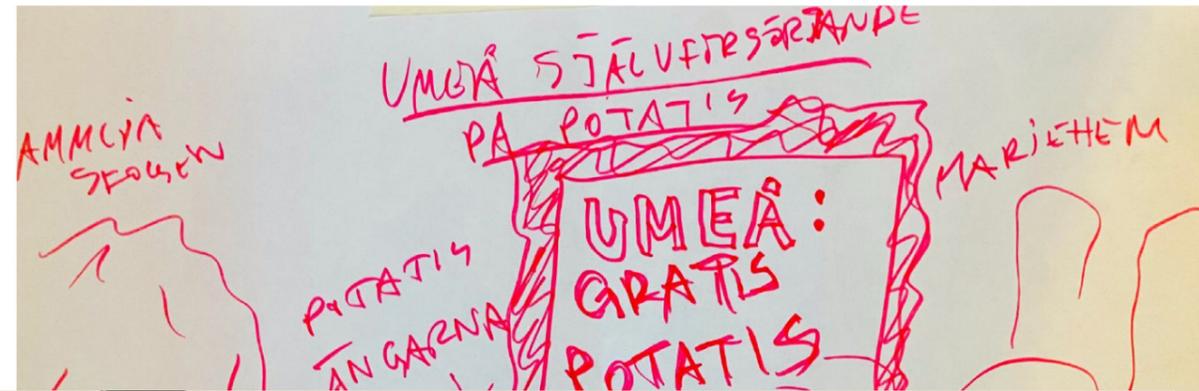
Uppdraget att tänka om och tänka visionärt runt en redan "färdigformulerad" idé har ibland varit knepigt. Kommunen har önskat att vi ska arbeta med social hållbarhet inom planområdet. Vi delar den uppfattningen men har också sett att vi behövt ta ett större perspektiv då vi menar att man inom samhällsbyggande generellt behöver arbeta lite annorlunda för att "social hållbarhet" inte ska börja likna ett lager i ritningarna som man kan tända och släcka.

Vi vill fördjupa diskussionen och prata om hur människor kan vara med på ett mer direkt och aktivt sätt i stadens utbyggnad. Vi har haft ett flertal möten där vi även hunnit prata om utopier och stadsbyggande från grunden.

Vi har en bra dialog och känner att vi kan kommunicera våra idéer och har sett hur det skapar intressanta diskussioner med många olika uppfattningar även inom kommunen. Diskussionerna ger energi och vi hoppas det kan leda vidare till förändring. Det finns en stor nyfikenhet och vi ser att vi kan närma oss varandra i samtalet och forma och omforma i dialog. Det finns en tydlig mottagare i kommunen.

I slutändan finns naturligtvis en ännu tydligare mottagare i intresserade aktörer på plats. Vi har börjat dra i trådar och tagit några första steg till att bygga upp ett kontaktnät av intresserade. Får vi möjligheter att utveckla projektet kommer mycket att handla om att bjuda in till samarbeten och vidare diskussioner runt de angivna startpunkterna.

Omland: Process

OMLAND: FOLKTOMTEN

Epilog/ Intermission

Epilog/ Intermission

Hur mycket ska stadsbyggnaden ägna sig åt klimatfrågor?
Är inte det ekonomi eller teknik, kultur eller ideologi?

Människan ser ut att förbli urban. Huvuddelen av mänsklig aktivitet sker i städer. Allt som rör klimatproblem kommer speglas in i det urbana på ett eller annat sätt.

Klimatomställningen behöver bli en nedbantning av ekonomin, en minskad omsättning på material, och minskad omsättning på energi. Modern industriell ekonomi bygger på det motsatta - ett ständigt växande.

Vi har gjort oss beroende av den här typen av ekonomi och samhället skulle förmodligen kollapsa om man drog i den nödbroms som egentligen skulle krävas för att uppnå små krav på omställning som t ex att hedra Parisavtalet. Hur kan vi hitta alternativa samhällsbyggnadsidéer som pekar mot ett lägre resursanvändande utan förbud och pekpinningar? Hur kan vi börja idag?
Det finns mycket lovande teknik som kan bromsa upp klimatpåverkan men inga kända tekniska lösningar som kan trola bort klimatproblemen. För att vända utvecklingen behövs någon typ av nedtrappning och kanske en annan kultur, en annan inställning till vad livet ska gå ut på.

Baksmälla

Den moderna ekonomiska ordningen bygger på en expansiv ekonomi, lånade pengar, maximal fart framåt, hög omsättning. Stimulanspaket för att gynna konsumtion. Oljan och marknadsekonomin skapar och har skapat enormt mycket men för varje år som går blir det tydligare att det finns en gräns för vad jorden tål. Alla som tittat på resurs- och klimatproblem är överens om att vi behöver minska vår omsättning.

Man kan säga att globalisering är ett faktum, pengarna styr och den dominerande ekonomiska modellen är att öka omsättning på både material och energi. Men det är också tydligt att vi inte lever i en fri marknad som något sorts organiskt fritt fall tillstånd med ett eget liv, utan en marknad som begränsas och styrs av regler vi sätter upp. En helt fri marknad finns inte, lika lite som en helt ren planekonomi.

Den moderna kapitalismen skulle knappast fungera utan statligt styre, forskning och utbildning, infrastruktur osv. Det finns inget i mänsklig natur som binder oss till det ena eller andra ekonomiska systemet och mycket tyder på att vi behöver uppfinna en ny ekonomisk kultur eller i alla fall utveckla vissa aspekter av det vi gör idag och avveckla andra.

Människan uppfinnar sin kultur och sina ekonomiska system. De mänskliga ekonomiska och politiska paradigmen upprätthålls och upplevs som stadiga strukturer men det är något som vi tillsammans hittar på och upprätthåller.

Att över en natt byta ekonomiskt system vore otänkbart men människan har alla möjligheter att uppfinna nya ordningar för att säkerställa sin egen och planetens överlevnad i framtiden. Stadsbyggnadsidéer blir såklart mer intressanta om de kan fånga in dessa perspektiv.

Om investeringar består av pengar som kommer utifrån saknas oftast genuint intresse för platsen.

Lokalt ägande för ansvarstagande

Hur går det att göra för att skapa förändring? En stat, kommun eller annat ansvarigt eller styrande organ kan använda olika metoder. Ett sätt är såklart förbud, nya regler, kontroll. En annan är ju ett sorts coachande eller föräldraskap, ledarskap genom att föreslå och demonstrera, rikta in uppmärksamhet, satsa på sådant som verkar bättre. En stad blir inte till när någon klipper bandet på en ny stadsdel och den nya tiden kommer inte börja med ett givet startdatum såvida inledningen inte är en katastrof. Vi kan gradvis glida över i en valfri framtid om vi stakar ut vägar dit och följer dem.

Vi människor själva är den faktor som har tveklöst störst inflytande på vad som händer. Dagliga val styr både vår egen och vår gemensamma verklighet, vare sig det handlar om att byta riktning eller omedvetet upprätthålla gamla mönster. Att byta, att förändras, är ofta mycket svårare. Men alla behöver inte springa åt samma håll.

